

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО
МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ**

для студентів спеціальності
6.030504 «Економіка підприємства»
6.030503 «Міжнародна економіка»
6.030507 «Маркетинг»

Харків 2011

Рекомендовано кафедрою економіки
підприємств харчування та торгівлі,
протокол засідання № 13 від 21.03.2011 р.

Схвалено навчально-методичною Комісією
економічного факультету,
протокол засідання № від лютого 2011 р.

Рецензенти: доц., канд. екон. наук Кушнір Т.Б.
доц., канд. екон. наук Мелушова І.Ю.

ЗМІСТ

Вступ	4
Завдання для самостійної підготовки до контрольної роботи за модулем 1..	7
Тестові завдання одиничного вибору.....	7
Приклади практичних завдань	23
Завдання для самостійної підготовки до контрольної роботи за модулем 2..	25
Тестові завдання одиничного вибору.....	25
Приклади практичних завдань	45
Завдання для самостійної підготовки до контрольної роботи за модулем 3..	48
Тестові завдання одиничного вибору.....	48
Приклади практичних завдань	69
Завдання для самостійної підготовки до контрольної роботи за модулем 4..	72
Тестові завдання одиничного вибору.....	72
Приклади практичних завдань	89
Рекомендована література.....	91

ВСТУП

Методичні вказівки призначені для виконання модульного контролю знань з навчальної дисципліни «Економіка підприємства» студентами економічного факультету спеціальностей 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030503 «Міжнародна економіка», 6.030507 «Маркетинг» напряму 0305 – «Економіка і підприємництво».

Предметом курсу є методи і способи раціонального поєднання й ефективного використання всіх елементів виробничого процесу на рівні підприємства. Основним завданням вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» є формування у студентів теоретичних знань з економічних основ функціонування підприємства в системі ринкових відносин; змісту господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах сучасних підприємств; набуття навичок з використання методів і способів раціонального поєднання та ефективного використання всіх складових виробничого процесу на підприємстві; надання цілісного уявлення про економічний механізм функціонування підприємства, формування та використання його ресурсного потенціалу з метою оптимізації економічних результатів діяльності; ознайомлення з методичним інструментарієм розробки та реалізації завдань управління підприємством, аналізу та планування окремих показників діяльності підприємства; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння сучасних досягнень теорії та практики управління підприємствами.

Метою складання методичних вказівок для виконання модульного контролю знань студентів із дисципліни є перевірка отриманих теоретичних знань та набутих під час проведення практичних занять навичок економічних розрахунків.

Модульний контроль знань студентів спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства» з дисципліни «Економіка підприємства» проводиться два рази у кожному семестрі вивчення курсу у формі контрольних робіт за окремими частинами дисципліни – модулями. Відповідно до цього дисципліну «Економіка підприємства» поділено на чотири змістовні модулі.

Згідно із поділом проводяться по дві контрольні роботи за семестр, тривалість кожної – одна академічна година (45 хв.). Написання контрольної роботи для студента є обов'язковим. Зміст контрольних робіт на кожному семестр визначається керівником дисципліни і викладачем, що проводить практичні заняття, спільно. Завдання для контрольних робіт комплектуються із запитань, тестових завдань і задач із відповідних тем дисципліни.

Завдання модульної контрольної роботи за першим модулем охоплюють наступні теми: «Підприємство як суб'єкт господарювання», «Ринкове середовище діяльності підприємства», «Управління підприємством», «Товарна політика підприємства», «Капітал і майно підприємства», «Основний капітал підприємства».

Завдання модульної контрольної роботи за другим модулем охоплюють теми: «Інтелектуальний капітал», «Нематеріальні ресурси та активи», «Оборотний капітал підприємства», «Інвестиції на підприємстві», «Персонал

підприємства», «Оплата праці на підприємстві».

Завдання модульної контрольної роботи за третім модулем охоплюють теми: «Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства», «Організація виробництва», «Економічне обґрунтування виробничої програми підприємства», «Якість та конкурентоспроможність продукції підприємства», «Витрати виробництва та собівартість продукції», «Ціноутворення на підприємстві».

Завдання модульної контрольної роботи за четвертим модулем охоплюють теми: «Фінансово-економічні результати діяльності підприємства», «Ефективність та конкурентоспроможність підприємства», «Прогнозування та планування діяльності підприємства», «Інноваційний розвиток підприємства та оцінка його ефективності», «Оптимізація бізнес-процесів підприємства», «Економічна безпека підприємства», «Трансформація і реструктуризація підприємств».

Кожна з чотирьох контрольних робіт оцінюється за 15-бальною шкалою. Завдання для блочно-модульного контролю знань містять три блоки.

Перше завдання містить два поняття, які потребують визначення. Надання правильного визначення поняттям оцінюється в 5 балів. Неточне визначення – у 2,5 балів. Невірне визначення або його відсутність не зараховується.

Другий блок містить тестові завдання з 10 тестів одиничного вибору. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовується така шкала:

- більш 90% правильних відповідей – 5 балів;
- від 75 до 90% правильних відповідей – 4 бали;
- від 60 до 75% правильних відповідей – 3 бали;
- менш 60% правильних відповідей – 0 балів.

Третій блок завдань передбачає розв'язування практичного завдання (завдань). Розв'язання студентом задачі оцінюється у 5 балів, якщо воно є методично правильним і має належні поетапні пояснення. Розв'язання задачі з можливими окремими неточностями та неприциповими помилками відповідає 4 балам. За умови розв'язання задачі не менш ніж на 50% може бути отримано 3 бали. Розв'язання задачі менш ніж на 50%, або неправильне розв'язання взагалі не зараховується.

Підсумкова оцінка за завданнями блочно-модульного контролю виставляється як середня сума балів за окремі частини, що входять до його складу, із округленням отриманого остаточного результату до цілого у більший бік.

Модульний контроль знань студентів спеціальностей 6.030503 «Міжнародна економіка», 6.030507 «Маркетинг» з дисципліни «Економіка підприємства» проводиться два рази протягом вивчення курсу.

Завдання модульної контрольної роботи за першим модулем охоплюють наступні теми: «Підприємство як суб'єкт господарювання», «Ринкове середовище діяльності підприємства», «Управління підприємством», «Планування діяльності підприємства», «Капітал і майно підприємства»,

«Основний капітал підприємства», «Нематеріальні ресурси та активи», «Оборотний капітал підприємства», «Інвестиції на підприємстві» «Персонал підприємства», «Оплата праці на підприємстві».

Завдання модульної контрольної роботи за другим модулем охоплюють теми: «Організація виробництва», «Якість та конкурентоспроможність продукції підприємства», «Інноваційний розвиток підприємства та оцінка його ефективності», «Витрати виробництва та собівартість продукції», «Фінансово-економічні результати діяльності підприємства», «Ефективність та конкурентоспроможність підприємства».

Обсяг знань, що знайшли відображення у структурі контрольних робіт дозволяють надати оцінку отриманих у процесі вивчення дисципліни теоретичним знанням та навичкам.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗА МОДУЛЕМ 1

I. Тестові завдання одиничного вибору

Тема 1 ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1. У Законі України «Про підприємства» визначено, що підприємство – це:

- а) господарюючий суб'єкт, що має у власності, господарському веденні чи оперативному керуванні відособлене майно і відповідає щодо своїх зобов'язань цим майном;
- б) група людей, діяльність яких свідомо координується для досягнення загальної мети;
- в) самостійно господарюючий статутний суб'єкт, що має права юридичної особи і здійснює виробничу, науково-дослідну і комерційну діяльність з метою одержання відповідного прибутку (доходу);
- г) організаційно-цілісна сукупність взаємодіючих структур, поєднаних для досягнення визначених цілей.

2. До загальних ознак підприємства не слід відносити:

- а) єдність і цілісність майнового комплексу, як правило, із замкнутою технологічною структурою;
- б) специфічність господарської діяльності, що спрямована на виробництво продукції чи надання послуг;
- в) ведення автономного бухгалтерського обліку і складання балансу;
- г) обов'язкова наявність товарного знаку.

3. До формальних ознак підприємства не відносять:

- а) наявність печатки;
- б) ведення бухгалтерського обліку;
- в) наявність планового відділу;
- г) наявність статуту.

4. До основних ознак підприємства не слід відносити:

- а) право вступати в господарські відносини з іншими юридичними і фізичними особами;
- б) повну майнову відповідальність перед партнерами в рамках, що обумовлені господарським законодавством;
- в) наявність реєстраційного свідоцтва;
- г) відсутність визначеного власника на майно підприємства.

5. До підприємств можна віднести наступний суб'єкт господарювання:

- а) їдальню, що знаходиться в складі промислового підприємства, і майно якої відображено в балансі останнього;
- б) особу, що займається вирощуванням овочів у власному господарстві та їх реалізацією на колгоспному ринку;
- в) особу, що займається індивідуальною трудовою діяльністю, пов'язаною з виробництвом одягу і подальшою реалізацією через комісійний магазин;

- г) фермерське господарство;
- д) усі відповіді правильні.

6. На вибір виду діяльності підприємства здійснює вплив:

- а) розмір власного майна;
- б) порядок реєстрації підприємства;
- в) кон'юнктура товарних ринків і ринків факторів виробництва.

7. Відповідно до Закону України «Про підприємства» у складі підприємства інші юридичні особи:

- а) можуть бути, якщо це передбачається статутом підприємства;
- б) можуть бути, якщо це передбачається законодавством;
- в) не можуть бути.

8. Критерієм, що використовується у випадку віднесення підприємства до виду «малого», є:

- а) розмір господарської діяльності;
- б) форма власності;
- в) положення на споживчому ринку;
- г) чисельність працівників.

9. Не слід відносити до результатів діяльності підприємства:

- а) прибуток;
- б) виготовлену продукцію;
- в) інформацію про ціни на продукцію;
- г) послуги споживачам.

10. Перевага, що найбільш сильно виявляється у функціонуванні індивідуальних підприємств, – це:

- а) сильний безпосередній стимул вести справи ефективно;
- б) спеціалізація в управлінні;
- в) можливість утворення капіталу в необхідному розмірі;
- г) розподіл ризику з іншими учасниками діяльності.

11. Основною ознакою відмінності господарчих товариств є:

- а) особливості формування майна;
- б) ступінь майнової відповідальності;
- в) особливості оподаткування;
- г) непередбачений термін функціонування.

12. Командитному товариству найбільш властива така риса, як:

- а) рівномірний розподіл ризику між засновниками;
- б) формування майна за рахунок пайових внесків засновників у грошовій і майновій формі;
- в) різний ступінь участі в управлінні товариством, що базується на майновій відповідальності.

13. Договірне, тривале, оплачуване володіння і використання майнового комплексу характерно для:

- а) відкритого акціонерного товариства;
- б) орендного підприємства;
- в) товариства з обмеженою відповідальністю.

14. Товариства з обмеженою відповідальністю більш поширені, ніж то-

вариства з повною відповідальністю у зв'язку з тим, що:

- а) засновані переважно на власній праці їхніх членів;
- б) їхнє майно формується за рахунок оренди засобів виробництва;
- в) їх члени несуть відповідальність у рамках вкладеного ними капіталу в статутний фонд;
- г) їх члени несуть солідарну відповідальність у рамках усього власного майна.

15. Головна відмінність акціонерного товариства відкритого типу від акціонерного товариства закритого типу полягає в:

- а) специфічності господарської діяльності;
- б) способі розміщення цінних паперів;
- в) розмірі статутного фонду;
- г) системі контролю за діяльністю.

16. Підприємство, майно якого є власністю трудового колективу, кооперативу, іншого статутного товариства, суспільної чи релігійної організації, це:

- а) сімейне підприємство;
- б) приватне підприємство;
- в) орендне підприємство;
- г) колективне підприємство.

17. Згідно з Господарським Кодексом України підприємства мають право поєднувати свою діяльність у:

- а) асоціації, корпорації, консорціуми, концерни;
- б) асоціації, корпорації, картелі, концерни;
- в) асоціації, картелі, корпорації, консорціуми.

18. Консорціум – це:

- а) договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності, що не має права втручатися у виробничу і комерційну діяльність будь-якого з його учасників;
- б) статутне об'єднання підприємств промисловості, наукових організацій, транспорту, банків, торгівлі та ін. на основі повної фінансової залежності від одного чи групи підприємців;
- в) договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників;
- г) тимчасове статутне об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення загальної мети.

Тема 2 РИНКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1. Для мішаної економіки характерне:

- а) державне планування та розподіл;
- б) обмежений доступ до ринку;
- в) індикативне планування в державному секторі;
- г) усі відповіді правильні.

2. Основним методом регулювання діяльності підприємств у ринковій економіці є:

- а) державне планування;
- б) директивне планування;
- в) ринкове саморегулювання;
- г) усі відповіді правильні.

3. Економіка є ..., коли економічні проблеми вирішуються частково ринком, частково урядом:

- а) командною;
- б) ринковою;
- в) змішаною;
- г) натуральною.

4. Яка із зазначених ознак не відповідає положенню підприємства в ринковій економіці:

- а) головний мотив діяльності – одержання прибутку;
- б) розподіл відповідальності за результати діяльності між підприємством і державою;
- в) мінімально-необхідний ступінь державного втручання в діяльність підприємства;
- г) повна автономія і самостійність підприємства.

5. Мотивацією діяльності підприємств у директивно-плановій економіці є:

- а) виконання планових завдань;
- б) максимізація прибутку;
- в) зниження ризику господарської діяльності;
- г) жодна з відповідей не вірна.

6. Організація управління діяльністю підприємства в директивно-плановій економіці базується на:

- а) повній автономії і самостійності;
- б) вертикальній, галузевій підпорядкованості знизу до верха;
- в) управлінні в рамках підприємства;
- г) тому, що підприємство не об'єкт, а суб'єкт управління.

7. Рівень відповідальності підприємств за результати своєї діяльності в ринковій економіці характеризується:

- а) повною відповідальністю, аж до особистого майна;
- б) розподілом відповідальності між підприємством і державою;
- в) мінімальним ризиком господарської діяльності;
- г) усі відповіді правильні.

8. Критерієм оцінки ефективності господарської і фінансової діяльності підприємств у ринковій економіці є:

- а) ступінь виконання планових завдань;
- б) рівень рентабельності капіталу;
- в) ступінь досягнення конкурентної переваги;
- г) рівень продуктивності праці.

9. Всіх економічних систем стосується наступна фундаментальна проблема:

- а) інвестиції;

- б) споживання;
- в) виробництво;
- г) обмеженість ресурсів.

10. Проблема способу виробництва вирішується в ринковій економіці:

- а) на основі динаміки і обсягу споживчого попиту, які визначаються за цінами на кінцеві продукти;
- б) на основі широкого використання в економіці засобів виробництва;
- в) на основі спеціалізації, що застосовується під час застосування різних технологічних способів виробництва;
- г) через прагнення виробництв до отримання прибутків і мінімізації витрат виробництва.

11. Ринковій економіці не властива наступна ознака:

- а) приватна власність;
- б) конкуренція;
- в) відкритий доступ до ринку;
- г) централізоване планування.

12. Економіка підприємства вивчає:

- а) вхідні ресурси підприємства та ефективність їх використання;
- б) ресурси, що перетворені в процесі виробництва;
- в) співвідношення ресурсів на вході в підприємство і на виході з підприємства.

13. Підприємство, як самостійний господарюючий суб'єкт, являє собою:

- а) виробничу систему, що відокремилася в результаті суспільного поділу праці і здатна самостійно чи у взаємозв'язку з іншими аналогічними системами задовольняти ті чи інші потреби потенційних споживачів;
- б) відкриту систему;
- в) складну систему, що складається з окремих елементів;
- г) усе перераховане вірно.

14. Процес забезпечення підприємства необхідними ресурсами, вихід підприємства на ринки факторів виробництва як споживача – це:

- а) підприємництво;
- б) вивчення ринку засобів виробництва;
- в) закупівлі;
- г) усі відповіді правильні.

15. Діяльність підприємства, спрямована на дослідження ринку продукції, що випускається, просування його на ринку і створення умов реалізації є:

- а) результатом діяльності підприємства;
- б) критерієм вибору організаційно-правової форми підприємства;
- в) специфічною рисою діяльності великих підприємств;
- г) збутом.

16. Які фактори не здійснюють істотного впливу на зміст збуту, виробництва і закупівель:

- а) форма власності на майно підприємства;
- б) характер продукції, що виготовляється;
- в) розмір виробничої діяльності;
- г) усі перераховані фактори.

17. До характеристик зовнішнього середовища підприємства відноситься:

- а) динаміка попиту;
- б) динаміка пропозиції;
- в) взаємозв'язок факторів;
- г) жодна з приведених.

18. Зовнішнє середовище підприємства не характеризується:

- а) складністю;
- б) динамікою кон'юнктури ринку;
- в) невизначеністю.

19. Зовнішньому середовищу властива:

- а) рухливість;
- б) повна інформація про всіх суб'єктів, що господарюють;
- в) конкуренція між внутрішнім і зовнішнім середовищем підприємства;
- г) усі відповіді правильні.

20. Постачальники відносяться до факторів зовнішнього середовища:

- а) прямого впливу;
- б) непрямого впливу.

21. Яка група факторів зовнішнього середовища є одночасно і внутрішньою змінною підприємства?

- а) економічні фактори;
- б) технічні фактори і технологія;
- в) соціальні фактори;
- г) політичні фактори.

22. Необхідність державного регулювання ринкового механізму зумовлена тим, що він:

- а) дає підприємству максимальну волю підприємницької діяльності;
- б) не забезпечує виробництва соціально-необхідних товарів за низькими цінами;
- в) стимулює розвиток малого бізнесу.

23. Визначені законом вимоги до діяльності підприємств, обов'язкові для виконання всіма підприємствами реалізуються через такі форми:

- а) централізованого управління підприємством;
- б) прямого державного регулювання діяльності підприємства;
- в) непрямого державного регулювання діяльності підприємства.

24. Яка з перерахованих форм державного регулювання не належить до форм прямого впливу?

- а) стимулювання розвитку малих підприємств шляхом надання пільг під час оподаткування, одержання державних кредитів, створення фондів сприяння розвитку малих підприємств;
- б) антимонопольний контроль за діяльністю підприємств;
- в) державний контроль за якістю продукції;
- г) державне регулювання правил продажу окремих видів товарів, умов і термінів збереження і реалізації, маркірування, обміну та інше.

25. До форм непрямого державного регулювання діяльності підприємств належить:

- а) забезпечення реальної рівноправності під час найму на роботу та оплати праці незалежно від статі, релігії, місця проживання;
- б) регламентація порядку і валюти розрахунків зі споживачами (без електронно-касового апарата і з ним, за національну чи іноземну валюту, без декларування джерел доходу чи з ним);
- в) регулювання експортно-імпортних і бартерних операцій підприємств;
- г) антимонопольний контроль за діяльністю підприємств.

Тема 3 УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1. Управління – це:

- а) постійно здійснюваний інтегрований процес планування, організації, директування і контролю, які необхідні для досягнення місії й множинних цілей фірми;
- б) процес поєднання ресурсів для досягнення поставленої мети;
- в) особливий вид діяльності, який перетворює неорганізований натовп на ефективну цілеспрямовану та продуктивну групу;
- г) процес планування, організації, мотивації і контролю, необхідний для того, щоб сформувавши і досягти цілей організації;
- д) усі відповіді правильні.

2. Необхідність виділення управління в окрему сферу діяльності обумовлена:

- а) загальним суспільним поділом праці;
- б) ростом виробництва та його ускладненням;
- в) зростанням вимог до знань і навичок на виробництві;
- г) розвитком спеціалізації виробництва;
- д) усі відповіді правильні.

3. Основоположником управління є:

- а) Ф. Тейлор;
- б) М. Фоллетт;
- в) А. Файоль;
- г) Т. Петерсон;
- д) Е. Мейо.

4. Якщо фірма (підприємство) розглядається як відкрита система, яка вчасно реагує та пристосовується до умов зовнішнього середовища, то таку концепцію управління прийнято називати:

- а) неформальною;
- б) маркетинговою;
- в) інформаційною;
- г) усе перелічене вище;
- д) раціоналістичною.

5. Переконавання, що успіх фірми (підприємства) залежить від внутрішніх факторів, є характерним для такої концепції управління:

- а) неформальної;
- б) маркетингової;

- в) інформаційної;
- г) раціоналістичної.

6. Який підхід до управління передбачає, що внутрішня побудова системи управління є відповіддю на різні впливи зовнішнього середовища:

- а) функціональний;
- б) нормативний;
- в) ситуаційний;
- г) поведінський;
- д) інтеграційний.

7. Принципи управління були вперше розроблені:

- а) Ф. Тейлором;
- б) А. Файолем;
- в) Т. Петерсоном;
- г) Е. Мейо;
- д) А. Маслоу;
- є) Ф. Герцбергом.

8. Не належить до принципів управління:

- а) чіткий розподіл праці;
- б) дотримання дисципліни та порядку;
- в) повноваження та відповідальність;
- г) рівна оплата праці для всіх робітників;
- д) заохочення ініціативи;
- є) використання високопродуктивної праці.

9. Методи управління – це:

- а) способи впливу на окремих робітників та виробничі колективи в цілому, необхідні для досягнення цілей підприємства;
- б) процес, що спонукає окремих робітників і членів організації у цілому до спільних погоджених дій, які забезпечують досягнення загальної мети;
- в) розподіл завдань, повноважень і відповідальності між членами організації для досягнення загальної мети її діяльності;
- г) форма системи управління, яка визначає склад, взаємодію та підпорядкованість її елементів.

10. Економічні методи управління діяльністю підприємства реалізуються через:

- а) матеріальні інтереси участі людини у виробничих процесах;
- б) мотиви примусового характеру;
- в) мотиви соціальної поведінки людини;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

11. До яких методів управління відносяться анкетування, інтерв'ювання, соціометрія?

- а) економічних;
- б) адміністративно-правових;
- в) соціально психологічних.

12. До яких методів управління належать положення, інструкції, накази та

розпорядження?

- а) економічних;
- б) адміністративно-правових;
- в) соціально-психологічних.

13. До факторів, що визначають вибір моделі управління, не відноситься:

- а) розмір підприємства;
- б) характер продукції, що випускається;
- в) характер середовища;
- г) жодної правильної відповіді.

14. Організаційна структура управління – це:

- а) сукупність усіх виробничих, невиробничих та управлінських підрозділів підприємства;
- б) внутрішній устрій підприємства, який характеризує склад підрозділів і систему зв'язків, підпорядкованості та взаємодії між ними;
- в) форма системи управління, яка визначає склад, взаємодію та підпорядкованість її елементів;
- г) сукупність складових будь-якого об'єкта, які мають підпорядкований допоміжний характер і забезпечують умови для нормальної діяльності об'єкта в цілому.

15. Система управління підприємством повинна відповідати вимогам:

- а) побудова тільки за функціональним принципом;
- б) простота і гнучкість;
- в) велике число рівнів управління;
- г) наявність складного ієрархічного ланцюга.

16. До недоліків лінійної організаційної структури управління слід віднести:

- а) чіткість взаємовідносин;
- б) оперативність і несуперечливість управлінських рішень;
- в) надійний контроль;
- г) велике навантаження на лінійного керівника.

17. До переваг лінійно-штабної організаційної структури управління слід віднести:

- а) ріст управлінських витрат;
- б) ріст кількості та складності ділових зв'язків;
- в) концентрація лінійного керівника на поточному лінійному керівництві;
- г) зниження оперативності управління.

18. До функціональних органів управління підприємством не належить:

- а) директор;
- б) плановий відділ;
- в) виробничо-диспетчерський відділ;
- г) відділ матеріально-технічного забезпечення виробництва.

19. За якою організаційною структурою управління підлеглі одночасно підпорядковані декільком керівникам?

- а) лінійною;
- б) функціональною;

- в) лінійно-штабною;
- г) матричною.

20. Організаційна структура управління, яка є тимчасовою, – це:

- а) лінійна;
- б) функціональна;
- в) лінійно-штабна;
- г) матрична;
- д) дивізіональна.

21. Для матричної структури управління не є характерними:

- а) групи розробки конкретних видів продукції або проектів;
- б) існування порід з лінійними керівниками і функціональним апаратом;
- в) залучення співробітників і ресурсів з функціональних підрозділів підприємства;
- г) використання на підприємствах, що випускають обмежену номенклатуру продукції.

22. Дивізіональна структура управління – це структура за якою:

- а) кожен підлеглий має тільки одного керівника, який виконує всі адміністративні та спеціальні функції у відповідному підрозділі;
- б) побудова створюється за принципами групування виробничих підрозділів за продуктами, групами споживачів, за місцем розташування;
- в) поряд з лінійними керівниками та функціональним апаратом управління виділяють ще й тимчасові проектні групи;
- г) виконавці одночасно підпорядковані всім функціональним керівникам.

Тема 4 ТОВАРНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

1. Основними завданнями маркетингової діяльності є:

- а) організація процесу обміну між підприємством та його споживачами;
- б) дослідження вимог конкурентного ринку;
- в) збільшення збуту продукції підприємства;
- г) надання регулярної та повної реклами про продукцію підприємства.

2. Маркетингова діяльність, пов'язана з плануванням і реалізацією комплексу заходів і стратегій щодо формування конкурентних переваг і створенню таких характеристик продукції, які роблять її корисною для споживача, забезпечуючи при цьому прибуток підприємства, – це:

- а) збутова політика підприємства;
- б) товарна політика підприємства;
- в) цінова політика підприємства;
- г) комунікативна політика підприємства.

3. Сукупність дій і методів підприємства щодо визначення, вибору і залучення споживачів, виявлення раціональних шляхів і засобів постачання продукції згідно умов договору, обґрунтування способів і видів складування продукції, – це:

- а) збутова політика підприємства;

- б) товарна політика підприємства;
- в) цінова політика підприємства;
- г) комунікативна політика підприємства.

4. Комплекс маркетингу безпосередньо не включають:

- а) товар;
- б) ціну;
- в) місце продажу;
- г) рекламу.

5. Комплекс маркетингу – це:

- а) постачальники, конкуренти, клієнти;
- б) функції служби маркетингу;
- в) комплекс маркетингових заходів на ринку;
- г) товар, ціна, засоби розподілу товару, місце продажу.

6. Виробництво застосовує маркетингову концепцію, якщо:

- а) продає те, що виробляє;
- б) прагне враховувати потреби суспільства;
- в) ставить ціль – задовольнити потреби покупців;
- г) планує обсяг продажів товару на рівні оптимальної потужності.

7. Реклама – це:

- а) форма пропозиції товару, здійснювана за окрему плату;
- б) одна з форм інформування покупця про товар;
- в) засіб збільшення обсягу продажів;
- г) форма зв'язку між продавцем і покупцем.

8. Рух товарів – це:

- а) маркетингові заходи;
- б) процес переміщення товару від виробника до споживача;
- в) тактика маркетингу;
- г) сукупність замовлень клієнтів і транспортні засоби доставки товарів.

9. Канал збуту – це:

- а) засоби просування продукції на ринок;
- б) методи реалізації продукції підприємством;
- в) сукупність організацій або окремих осіб, які безпосередньо або опосередковано беруть участь у процесі продажу продукції;
- г) усі відповіді правильні.

10. Система розподілу товарів – це:

- а) канали розподілу, товарорух, оптова торгівля;
- б) товарорух від виробника до споживача;
- в) канали розподілу, товарорух, зберігання, роздрібна торгівля;
- г) товарорух, зберігання, оптова і роздрібна торгівля.

11. Життєвий цикл товару – це:

- а) період часу, протягом якого товар перебуває в сфері споживання;
- б) період часу, протягом якого товар перебуває в сфері споживання й на ринку;

- в) період часу, протягом якого товар перебуває на ринку;
- г) період часу, протягом якого товар перебуває в сфері проведення, на ринку й у сфері споживання.

12. Проникнення нового товару на ринок – це:

- а) формування попиту;
- б) рекламна компанія;
- в) етап життєвого циклу товару;
- г) стимулювання збуту.

13. Сегмент ринку – це:

- а) цільовий ринок;
- б) адміністративна одиниця ринку;
- в) ринок, що спеціалізується на певному виді товарів;
- г) група споживачів, сформована за певними критеріями.

14. Який з елементів не належить до комплексу комунікацій?

- а) стимулювання збуту;
- б) ціна;
- в) реклама;
- г) особистий продаж.

15. Для підприємця, який знає, що він діє на стабільному та насиченому ринку, кращим рішенням буде спрямувати свої маркетингові зусилля на:

- а) первинний попит;
- б) потенційний попит;
- в) загальні потреби (загальний попит);
- г) виборчий (специфічний) попит.

16. Які основні цілі дозволяє досягати стимулювання збуту?

- а) Підвищення рентабельності продажів;
- б) Маскування недоліків бізнесу;
- в) Залучення нових клієнтів;
- г) Винагорода споживачів.

17. Основна причина існування оптової торгівлі, як проміжної ланки між виробником і торговельною точкою, полягає в тому, що вона:

- а) збільшує ефективність розподілу продуктів;
- б) сприяє росту продажів фірми-виробника;
- в) сприяє росту продажів роздрібних торговців;
- г) бере на себе відповідальність за транспортування вантажів від виробника до роздрібного торговця.

18. Постачальник персональних комп'ютерів продає комп'ютери тільки для застосування в бізнесі. Він ухвалює рішення почати продаж цих комп'ютерів також і кінцевим користувачам (індивідуальним споживачам). Як можна назвати цю стратегію?

- а) Проникнення на ринок;
- б) Розвиток ринку;
- в) Диверсифікованість;

г) Розвиток продукту.

Тема 5 МАЙНО І КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

1. Економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються з метою одержання доходу, – це:

- а) власний капітал підприємства;
- б) статутний капітал підприємства;
- в) зобов'язання підприємства;
- г) активи підприємства.

2. Майнові цінності підприємства, що багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності та переносять свою вартість на вартість продукції поступово, частинами, – це:

- а) власний капітал підприємства;
- б) статутний капітал підприємства;
- в) необоротні активи підприємства;
- г) оборотні активи підприємства.

3. Майнові цінності підприємства, що беруть участь у процесі господарської діяльності та цілком використовуються впродовж одного виробничого циклу, – це:

- а) власний капітал підприємства;
- б) статутний капітал підприємства;
- в) необоротні активи підприємства;
- г) оборотні активи підприємства.

4. Фінансові ресурси підприємства, що спрямовані на формування його активів, – це:

- а) власний капітал;
- б) позиковий капітал;
- в) інвестований капітал;
- г) пайовий капітал.

5. Фінансові ресурси господарюючого суб'єкта, що належать йому на правах власності та використовуються для формування частини його активів, – це:

- а) інвестований капітал;
- б) власний капітал;
- в) статутний капітал;
- г) позиковий капітал.

6. Фінансові ресурси, що залучаються підприємствами для формування певної частини активів із зобов'язаннями повернути їх власнику в обумовлені терміни, називаються:

- а) інвестиційним капіталом;
- б) власним капіталом;
- в) статутним капіталом;
- г) позиковим капіталом.

7. Власний капітал підприємства не може бути представлений у формі:

- а) статутного капіталу;
- б) довгострокових кредитів банків;
- в) резервного капіталу;
- г) пайового капіталу.

8. До складу позикового капіталу не належать:

- а) поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці;
- б) кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- в) пайовий капітал;
- г) довгострокові кредити банків.

Тема 6 ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

1. Виробничі фонди підприємства поділяються на основні та оборотні залежно від:

- а) тривалості кругообігу;
- б) способу перенесення своєї вартості в процесі виробництва;
- в) умов оновлення;
- г) усі відповіді правильні.

2. До складу основних виробничих фондів входять:

- а) будівлі, споруди, передавальні пристрої, транспортні засоби;
- б) будівлі, споруди, передавальні пристрої, устаткування, незавершене виробництво, інструменти і прилади, транспортні засоби;
- в) будівлі, споруди, машини, устаткування, транспортні засоби, інструменти і прилади, запаси сировини і матеріалів.

3. Основні виробничі фонди – це частина виробничих фондів, що бере участь у процесі виробництва 1) ... час, при цьому, зберігаючи свою 2) ... форму, а їхня вартість переноситься на виготовлений продукт 3) ... в міру використання.

1) а) тривалий;	б) короткий;
2) а) вартісну;	б) натуральну;
3) а) поступово;	б) відразу.

4. Ознака, що лежить в основі поділу основних фондів на активну та пасивну частину, – це:

- а) цільове призначення;
- б) рівень дохідності;
- в) ступінь спрацьованості;
- г) характер участі у виробничих процесах.

5. До активної частини основних виробничих фондів відносяться:

- а) машини, устаткування, передавальні пристрої;
- б) будівлі, споруди, інвентар;
- в) будівлі, споруди, незавершене виробництво, готова продукція;
- г) незавершене виробництво, машини, транспортні засоби

6. До пасивної частини основних виробничих фондів відносяться:

- а) машини, споруди, транспортні засоби, збутова мережа;
- б) будівлі, споруди, інвентар;

в) устаткування, силові і робочі машини, вимірювальні прилади і техніка.

7. Основні фонди під час зарахування на баланс підприємства в результаті придбання, будівництва оцінюються за:

- а) відновною вартістю;
- б) первісною вартістю;
- в) залишковою вартістю.

8. Відновна вартість основних фондів – це:

- а) вартість основних фондів до моменту введення їх в експлуатацію;
- б) вартість основних фондів з урахуванням їх зносу;
- в) грошове вираження витрат на відтворення основних фондів у сучасних умовах;
- г) вартість основних фондів на момент їхньої ліквідації.

9. Залишкова вартість основних фондів відображає:

- а) вартість основних фондів, що ще не перенесена на витрати виробництва й обігу;
- б) їхню ринкову вартість;
- в) можливу ціну їхнього продажу;
- г) вартість основних фондів на момент їхньої ліквідації.

10. Під фізичним зносом основних фондів розуміють:

- а) зменшення вартості машин і устаткування в результаті впровадження нових ефективних їх видів;
- б) постійну втрату основними фондами своєї первісної вартості в процесі виробництва;
- в) постійну втрату основними фондами своєї первісної вартості, що відбувається з ними в процесі виробництва чи їх бездіяльності.

11. Під впливом форм якого зносу основні фонди стають застарілими за своїми технічними характеристиками і економічній ефективності?

- а) фізичного;
- б) морального.

12. Рівень фізичного (матеріального) спрацювання основних виробничих фондів підприємства визначають за:

- а) фактичним строком експлуатації;
- б) оптимальним строком експлуатації;
- в) питомою вагою перенесеної вартості;
- г) питомою вагою списаних основних фондів.

13. Рівень прогресивності основних фондів залежить від:

- а) рівня технічної оснащеності;
- б) рівня співвідношення виробничих та невиробничих фондів;
- в) вікового складу основних фондів;
- г) співвідношення активної та пасивної частин основних фондів.

14. Амортизація основних фондів – це:

- а) знос основних фондів;
- б) процес перенесення вартості основних фондів на собівартість виготовленої продукції;
- в) відтворення основних фондів;

г) витрати з утримування основних фондів.

15. Норма амортизації (%) показує:

- а) яка сума коштів витрачається на відтворення основних фондів;
- б) нормативний термін експлуатації основних фондів;
- в) частку балансової вартості основних фондів, що щорічно переноситься на створену продукцію.

16. Метод якої амортизації дозволяє вирішити проблему заміни основних фондів з виникненням перевищення темпів морального зносу над темпами фізичного зносу?

- а) рівномірної;
- б) прискореної;
- в) нерівномірної.

17. Сума амортизаційних відрахувань використовується на:

- а) науково-технічний розвиток підприємства;
- б) відтворення й удосконалення основних фондів підприємства;
- в) покриття матеріальних витрат підприємства і виплату заробітної плати.

18. До форм простого відтворення основних фондів відносяться:

- а) капітальний ремонт;
- б) нове будівництво і розширення діючих підприємств;
- в) реконструкція, технічне переоснащення, модернізація устаткування.

19. Розширене відтворення основних фондів не здійснюється у формі:

- а) заміни застарілих елементів основних фондів;
- б) реконструкції підприємства;
- в) нового будівництва;
- г) модернізації основних фондів.

20. Збереження засобів праці в придатному для виробничого використання стані шляхом проведення регулярних ремонтно-профілактичних операцій з метою усунення дрібних несправностей і запобігання прогресуючого фізичного зносу – це:

- а) поточний ремонт;
- б) капітальний ремонт;
- в) модернізація;
- г) реконструкція.

21. Підвищення технічного рівня виробництва без розширення існуючих виробничих площ можливе за рахунок проведення:

- а) капітального ремонту;
- б) технічного переозброєння діючого підприємства;
- в) реконструкції діючого підприємства;
- г) розширення діючого підприємства;
- д) нового будівництва.

22. Капітальний ремонт діючої машини є економічно виправданим, якщо коефіцієнт ефективності витрат на капітальний ремонт машини (e_p) має значення:

- а) $e_p > 0$;
- б) $e_p = 0$;

в) $ep < 0$.

23. Фізично спрацьоване устаткування, для якого коефіцієнт ефективності витрат на капітальний ремонт має найбільше мінусове значення, потребує у першу чергу:

- а) поточного ремонту;
- б) капітального ремонту;
- в) капітального ремонту з модернізацією;
- г) заміни.

24. Показник фондівіддачі характеризує:

- а) оборотність оборотних коштів;
- б) питомі витрати основних фондів на 1 грн реалізованої продукції;
- в) рівень технічної озброєності праці;
- г) обсяг товарної продукції, що приходить на 1 грн основних виробничих фондів.

25. Показник фондомісткості характеризує:

- а) розмір основних виробничих фондів, що приходить на 1 робітника;
- б) вартість основних фондів, що приходить на 1 грн продукції, що випускається;
- в) вартість реалізованої продукції, що приходить на 1 грн основних виробничих фондів.

26. Враховують сукупний вплив декількох факторів показники:

- а) екстенсивного використання;
- б) інтенсивного використання;
- в) інтегрального використання.

27. Екстенсивне використання основних виробничих фондів характеризують:

- а) фондомісткість, фондівіддача;
- б) коефіцієнт завантаження устаткування;
- в) фондоозброєність праці;
- г) рентабельність виробництва;
- д) прибуток підприємства.

II. Приклади практичних завдань

Завдання 1

Балансова вартість виробничих основних фондів акціонерного товариства «А» на початок звітнього періоду становила 1800 тис. грн. Протягом лютого й травня звітнього періоду були введені в дію нові основні фонди вартістю відповідно 150 та 240 тис. грн. Окрім того, за раніше укладеною угодою із зарубіжною фірмою у серпні була придбана нова автоматична лінія вартістю 60 тис. грн. Витрати на її транспортування та монтаж склали 10 % вартості імпортової техніки. У вересні були виведені з експлуатації через повне фізичне спрацювання машини та устаткування на загальну суму 180 тис. грн. Амортизація виробничих основних фондів на кінець звітнього року досягне 35%.

Обсяг реалізованої продукції підприємства за звітний період становив

5125 тис. грн, а загальна чисельність працівників – 150 чоловік.

Обчислити:

1) середньорічну вартість виробничих основних фондів підприємства у звітному році;

2) фондівіддачу і фондомісткість продукції;

3) фондоозброєність праці (підприємства).

Завдання 2

Вихідні дані для визначення балансової вартості групи основних фондів підприємства «Б» наведено в табл. 1. Розрахувати балансову вартість групи основних фондів підприємства «Б» на початок трьох звітних років.

Таблиця 1

Вихідна інформація для визначення балансової вартості основних фондів підприємства «Весна», тис. грн

Показник	1 рік	2 рік	3 рік
Балансова вартість групи основних фондів на початок року, що передував звітному	58500	×	×
Сума витрат підприємства:			
– на придбання нових основних фондів	4600	5000	5800
– на здійснення капітального ремонту основних фондів	2500	2400	2700
– на реконструкцію виробничих приміщень і модернізацію устаткування	3750	3980	4250
Вартість виведених з експлуатації основних фондів протягом року, що передував звітному	2925	3100	3400
Сума амортизаційних відрахувань у році, що передував звітному	4590	4850	5200

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗА МОДУЛЕМ 2

I. Тестові завдання одиничного вибору

Тема 7 ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ

1. Сукупність здібностей та знань, які мають економічну цінність і використовуються у виробничій системі, орієнтованій на задоволення потреб суспільства, з метою створення інноваційного потенціалу та одержання доходу – це:

- а) інтелектуальний капітал;
- б) клієнтський капітал;
- в) людський капітал;
- г) структурний капітал.

2. Капітал, який містить зв'язки і сталі відносини підприємства з клієнтами і споживачами має назву:

- а) інтелектуального капіталу;
- б) клієнтського капіталу;
- в) людського капіталу;
- г) структурного капіталу.

3. Знання, практичні навички, творчі здібності людей, їх моральні цінності, культура праці – характеризують:

- а) інтелектуальний капітал;
- б) клієнтський капітал;
- в) людський капітал;
- г) структурний капітал.

4. Процедури, технології, системи управління, технічне і програмне забезпечення, оргструктура, патенти, бренди, культура організації, ставлення до клієнтів – характеризують:

- а) організаційний капітал;
- б) клієнтський капітал;
- в) людський капітал;
- г) структурний капітал.

5. Яка складова інтелектуального капіталу характеризує відносини організацій з її споживачами і постачальниками (торгова марка):

- а) організаційний капітал;
- б) клієнтський капітал;
- в) людський капітал;
- г) структурний капітал.

6. Характерними особливостями інтелектуального капіталу є:

- а) він є джерелом одержання доходу;
- б) він є ресурсом тривалого користування та об'єктом для інвестування;
- в) він може зношуватися й застарівати ще до того, як відбудеться його фізичний знос;

г) усі відповіді правильні.

7. Яке твердження з наведених не є правильним:

- а) інтелектуальний капітал може використовуватися для приросту виробництва майбутніх благ;
- б) інтелектуальний капітал вимагає витрат з «ремонту» і утримування;
- в) інтелектуальний капітал не може бути оцінений у грошовому еквіваленті;
- г) усі твердження є правильними.

8. Величина інтелектуального капіталу в компанії визначається як:

- а) різниця між її активами і зобов'язаннями;
- б) різниця між ринковою та номінальною оцінками компанії;
- в) різниця між ринковою оцінкою компанії та її фізичними активами;
- г) ринкова вартість акцій компанії.

9. Коефіцієнт Тобіна характеризує:

- а) відношення прибутку компанії до ціни заміщення її матеріальних активів (будівель, споруд, устаткування, запасів);
- б) відношення ринкової ціни компанії до ціни заміщення її необоротних активів (будівель, споруд, устаткування);
- в) відношення ринкової ціни компанії до ціни заміщення її матеріальних активів (будівель, споруд, устаткування, запасів);
- г) відношення ринкової ціни компанії до ціни заміщення її активів.

10. Якщо ціна компанії суттєво перевищує ціну її матеріальних активів, то це означає, що:

- а) її нематеріальні активи не оцінені за гідністю;
- б) її нематеріальні активи оцінені гідно;
- в) її матеріальні активи не оцінені за гідністю;
- г) її матеріальні активи оцінені за гідністю.

11. Оцінка окремих елементів інтелектуального капіталу має свою специфіку?

- а) так;
- б) ні.

12. Для оцінки людського капіталу підприємства може бути використана інформація про:

- а) продажі в розрахунку на одного працюючого;
- б) продажі в розрахунку на одного покупця;
- в) ефективність організаційних структур;
- г) плинність адміністративного персоналу.

13. Для оцінки клієнтського капіталу підприємства може бути використана інформація про:

- а) ступінь задоволення персоналу підприємства;
- б) повторюваність замовлень;
- в) ефективність організаційних структур;
- г) плинність управлінського персоналу.

14. Для оцінки структурного капіталу підприємства може бути використана інформація про:

- а) ступінь задоволення персоналу підприємства;

- б) повторюваність замовлень;
- в) кількість клієнтів;
- г) плинність управлінського персоналу.

Тема 8 НЕМАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА

1. За природою свого походження нематеріальні ресурси виникають завдяки:

- а) зносу основних виробничих фондів;
- б) рідкості ресурсів;
- в) зменшенню індивідуальних витрат на виробництво;
- г) новим, унікальним знанням у будь-якій формі;
- д) наближенню споживачів до виробників продукції;
- є) правильні відповіді «б» і «г».

2. Головною особливістю нематеріальних ресурсів є:

- а) відсутність можливості визначення загального конкретного розміру користі, вигоди, яку вони дають підприємству;
- б) короткий життєвий цикл;
- в) неможливість забезпечення їхнього правового захисту;
- г) їх обов'язкова наявність на будь-якому підприємстві.

3. Які з нижченаведених нематеріальних ресурсів не є об'єктами промислової власності:

- а) товарні знаки і товарні марки;
- б) винаходи;
- в) бази даних;
- г) раціоналізаторські пропозиції;
- д) промислові зразки.

4. Винахід – це:

- а) принципове нове технічне рішення існуючої виробничої проблеми, що дає позитивний ефект для народного господарства;
- б) розроблена автором або авторським колективом модель виробу, який буде випускатися на даному підприємстві;
- в) корисна рекомендація, що стосується техніки та технології, які використовуються на даному підприємстві;
- г) певний досвід підприємства у будь-якій сфері його діяльності.

5. Товарні знаки і товарні марки – це:

- а) оригінальні позначення для відрізнення на ринку товарів і послуг одних виробників від однорідних товарів і послуг інших виробників;
- б) знаки, що характеризують репутацію та становище підприємства в цілому;
- в) знаки, що вказують на відповідність товару встановленим стандартам.

6. Сформований імідж фірми, складовими якого є досвід, ділові зв'язки, стала клієнтура, доброзичливість та прихильність споживачів тощо – це:

- а) товарний знак;
- б) гудвіл;
- в) «ноу-хау»;

г) фірмове найменування.

7. Розроблена автором або авторським колективом модель виробу, який буде випускатися на даному підприємстві – це:

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) раціоналізаторська пропозиція;
- г) корисна модель;
- д) еталон.

8. Новизна якого з нижченаведених нематеріальних ресурсів має локальний характер:

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) раціоналізаторська пропозиція;
- г) правильні відповіді «а» і «б».

9. Який з нижченаведених об'єктів не належить до об'єктів інтелектуальної власності:

- а) програмне забезпечення;
- б) база даних;
- в) банк даних;
- г) «ноу-хау».

10. Нематеріальні активи – це:

- а) права на використання об'єктів промислової та інтелектуальної власності;
- б) різновид нематеріальних ресурсів;
- в) складова потенціалу підприємства, здатна приносити економічну користь протягом тривалого часу, для якої характерні відсутність матеріальної основи отримання доходів;
- г) жодної правильної відповіді.

11. Патент – це:

- а) система правових норм, що визначають виключне право авторів наукових, літературних творів на використання плодів своєї праці;
- б) договір на строкове і відшкодоване володіння та користування майном;
- в) документ, яким держава (державний орган), надає особі або підприємству виключне право використання зазначеного в ньому об'єкта промислової власності;
- г) дозвіл на використання нематеріальних ресурсів.

12. Який з нижченаведених об'єктів не належить до об'єктів, що охороняються авторським правом:

- а) товарний знак підприємства з виробництва безалкогольних напоїв;
- б) представлений у видавництво рукопис навчального посібника;
- в) набір ілюстрацій до нового видання «Букваря»;
- г) усе перелічене.

13. Реалізувати право власності на нематеріальні ресурси може:

- а) безпосередньо їх власник;
- б) довірена особа;
- в) довірене підприємство;

- г) правильні відповіді «а» і «б»;
- д) усі відповіді правильні.

14. Передача власником права використання нематеріальних ресурсів іншій заінтересованій особі здійснюється у формі видачі:

- а) державного дозволу;
- б) сертифіката;
- в) ліцензії;
- г) патенту;
- д) свідоцтва;
- є) авторського свідоцтва.

15. Ліцензіар – це:

- а) власник, який передає іншій заінтересованій особі ліцензію на використання в певних межах прав на патенти, «ноу-хау» тощо;
- б) заінтересована особа, якій власник передає права користування об'єктом ліцензії.

16. Паушальна виплата – це:

- а) одноразова винагорода за право користування об'єктом ліцензійної угоди;
- б) періодичні відрахування протягом чинності ліцензійної угоди, які встановлюються у вигляді ставок до обсягу чистих продажів;
- в) періодичні відрахування протягом чинності ліцензійної угоди, які встановлюються у вигляді ставок до собівартості виробництва;
- г) періодичні відрахування протягом дії ліцензійної угоди, які встановлюються з розрахунку на одиницю ліцензійної продукції.

17. Роялті – це:

- а) періодичні відрахування протягом чинності ліцензійної угоди;
- б) одноразова виплата за використання об'єкта ліцензійної угоди;
- в) відстрочка терміну платежу за використання об'єкта ліцензійної угоди;
- г) патентна грамота;
- д) патентний опис.

18. Яка відповідь правильна:

- а) нематеріальні ресурси являють собою права на використання нематеріальних активів підприємства;
- б) нематеріальні активи являють собою права на використання нематеріальних ресурсів підприємства;
- в) усі відповіді неправильні.

Тема 9 ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

1. Оборотні фонди підприємства – це:

- а) сукупність матеріально-речових цінностей, що одноразово беруть участь у процесі виробництва і цілком переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції;
- б) частина виробничих фондів підприємства, що проходить три стадії кругообігу (грошову, виробничу і товарну) у кожному технологічному циклі виготовлення продукції;

- в) предмети та засоби праці, термін експлуатації яких не перевищує 1 рік;
- г) усі відповіді вірні.

2. Основне призначення фондів обігу полягає у:

- а) прямому впливі на зміну форми і властивостей предметів праці;
- б) покритті зносу основних фондів;
- в) забезпеченні безперервності обігу фондів;
- г) забезпеченні ритмічності процесу виробництва;
- д) фінансуванні витрат з економічного стимулювання робітників.

3. До оборотних фондів відноситься:

- а) продукція, що не пройшла всі стадії обробки;
- б) запаси готової продукції на складах підприємства;
- в) кошти на валютному рахунку;
- г) усі відповіді вірні.

4. Розмір фондів обігу залежить від:

- а) умов реалізації готової продукції;
- б) тривалості технологічного циклу;
- в) рівня технології.

5. До складу оборотних коштів підприємства входять:

- а) запаси матеріалів, запасних частин, палива, готової продукції на складі;
- б) оборотні фонди і фонди обігу;
- в) виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів.

6. До складу нормованих оборотних коштів включають:

- а) дебіторську заборгованість;
- б) витрати майбутніх періодів;
- в) кошти на поточному рахунку;
- г) відвантажена готова продукція.

7. Ефективність використання оборотних коштів характеризується показником:

- а) рентабельності оборотних коштів;
- б) завантаження оборотних коштів;
- в) оборотності оборотних коштів;
- г) усі відповіді вірні.

8. Оборотність оборотних коштів обчислюється:

- а) тривалістю одного обороту в днях;
- б) кількістю оборотів за звітний період;
- в) величиною оборотних коштів, що приходяться на одиницю реалізованої продукції;
- г) усі відповіді вірні;
- д) немає вірної відповіді.

9. Швидкість обороту оборотних коштів підприємства характеризує показник:

- а) коефіцієнт оборотності;
- б) коефіцієнт завантаження;
- в) тривалість одного обороту;
- г) рентабельність оборотних коштів.

10. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів характеризує:

- а) розмір реалізованої продукції, що приходить на 1 грн виробничих фондів;
- б) середню тривалість одного обороту;
- в) кількість оборотних коштів за відповідний період;
- г) усі відповіді вірні;
- д) немає вірної відповіді.

11. Оборотні кошти використовуються тим ефективніше, чим:

- а) менше коефіцієнт оборотності;
- б) менше коефіцієнт завантаження оборотних коштів;
- в) більше тривалість одного обороту.

12. Прискорення оборотності оборотних коштів за інших рівних умов:

- а) спричинить зростання загальної рентабельності;
- б) спричинить зменшення рівня рентабельності;
- в) не зробить впливу на рентабельність.

13. Ефективність використання оборотних коштів знаходить відображення в:

- а) збільшенні розміру їх споживання;
- б) підтримці стабільності їх оборотності;
- в) прискоренні їх оборотності;
- г) уповільненні їх оборотності;
- д) немає вірної відповіді.

14. Вивільнення грошових коштів з обороту відбувається внаслідок:

- а) прискорення оборотності;
- б) скорочення тривалості одного обороту;
- в) зменшення потрібної суми коштів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді вірні.

15. Нормування оборотних коштів пов'язане з:

- а) визначенням страхових запасів;
- б) розрахунком розміру коштів, що вкладаються в мінімальний запас товарно-матеріальних цінностей;
- в) розрахунком розміру коштів, що обслуговують процес виробництва продукції;
- г) усі відповіді вірні.

16. Не нормується такий елемент оборотних коштів:

- а) витрати майбутніх періодів;
- б) залишки готової продукції на складі;
- в) грошові кошти на розрахунковому рахунку;
- г) незавершене виробництво.

17. Метод розрахунку оборотних коштів, який передбачає ретельний аналіз наявних товарно-матеріальних цінностей з подальшим коригуванням фактичних запасів і вилученням з них надлишкових, називається:

- а) аналітичним;
- б) коефіцієнтним;
- в) прямого розрахунку.

18. Страховий (резервний) запас визначається як:

- а) половина середнього інтервалу між поставками;
- б) період часу з моменту встановленого постачальникові рахунка до прибуття вантажу на склад підприємства;
- в) період, необхідний для термінового оформлення замовлення та доставку матеріалів від їх виробника до споживача;
- г) період, необхідний для приймання, складування і підготовки до виробничого використання матеріальних ресурсів.

19. Розмір якого запасу визначається в межах половини середнього інтервалу між поставками?

- а) транспортного запасу;
- б) підготовчого запасу;
- в) поточного запасу;
- г) резервного запасу.

20. Під час розрахунку загального нормативу оборотних коштів у виробничих запасах не враховують:

- а) норму транспортного запасу;
- б) норму перебування матеріалів у вигляді страхового запасу;
- в) середній запас матеріалів;
- г) вірної відповіді немає.

21. Норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві визначається з урахуванням:

- а) середньоденного обсягу реалізації продукції;
- б) середньоденного обсягу випуску продукції за виробничою собівартістю;
- в) річного випуску продукції за оптовими цінами виробника.

22. Матеріальні витрати на одиницю продукції відбиває показник:

- а) матеріаловіддачі;
- б) оборотності матеріальних ресурсів;
- в) матеріалоемності.

23. Форма розподілу коштів виробництва на основі організаційних зв'язків та угод між постачальниками і споживачами безпосередньо або через посередника – це:

- а) кооперування;
- б) матеріально-технічне постачання;
- в) матеріально-технічне забезпечення;
- г) логістика.

24. Для розробки плану матеріально-технічного постачання підприємства не потрібно знати:

- а) виробничу програму і об'єм поставок продукції;
- б) норму витрат і запасів матеріалів;
- в) дані про ціни реалізації продукції в роздрібній торговельній мережі;
- г) дані про залишки матеріалів в цехах, у незавершеному виробництві на початок і кінець планового періоду.

25. Збільшення партії закупівельних матеріалів:

- а) знижує витрати з обслуговування закупівель;

- б) знижує ціни на одиницю матеріалів;
- в) збільшує витрати з обслуговування закупівель;
- г) відповіді «а» і «б» правильні.

26. Логістична діяльність – це:

- а) діяльність з раціонального транспортування готової продукції від місця виробництва до місця споживання;
- б) діяльність з раціональної організації взаємодії постачання, виробництва і збуту готової продукції;
- в) діяльність з раціональної організації взаємодії постачання, виробництва, розподілу, транспортування і споживання готової продукції;
- г) відповіді «а» і «б» правильні.

27. Логістика охоплює:

- а) сферу виробництва;
- б) сферу обміну матеріальних благ;
- в) відповіді «а» і «б» не правильні;
- г) відповіді «а» і «б» правильні.

28. Першочергове завдання для матеріальних ресурсів має:

- а) визначення складу і характеру діяльності господарських структур, що беруть участь в русі матеріального потоку;
- б) раціоналізація матеріальних потоків з метою мінімізації витрат, що пов'язані з ними;
- в) раціоналізація матеріальних потоків з метою оптимізації витрат, що пов'язані з ними;
- г) раціоналізація матеріальних потоків з метою максимізації доходів, що пов'язані з ними.

Тема 10 ІНВЕСТИЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ФОРМУВАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ

1. Під інвестиціями розуміють:

- а) довгострокові вкладення коштів, майнових та інтелектуальних цінностей у підприємницьку діяльність з метою отримання прибутку або соціального ефекту;
- б) витрати матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів з метою отримання доходу;
- в) короткострокові вкладення коштів поза межами підприємства в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту;
- г) довгострокові вкладення в межах підприємства з метою створення нових та модернізації існуючих виробничих потужностей, освоєння нових технологій та техніки з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту;
- д) усі відповіді неправильні.

2. За характером участі в інвестуванні виділяють наступні види інвестицій:

- а) прямі та непрямі;

- б) прямі та загальні;
- в) обмежені та необмежені;
- г) реальні та фінансові;
- д) усі відповіді неправильні.

3. За об'єктом вкладення коштів виділяють наступні види інвестицій:

- а) реальні та нереальні;
- б) обмежені та фінансові;
- в) реальні та фінансові;
- г) фінансові та матеріальні.

4. За періодом інвестування виділяють наступні види інвестицій:

- а) поточні та перспективні;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) термінові та нетермінові.

5. Залежно від того, хто виступає інвестором, інвестиції поділяють на:

- а) прямі та портфельні;
- б) власні та позикові;
- в) внутрішні та іноземні;
- г) державні та приватні.

6. Вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства з метою оновлення існуючих і створення нових благ – це:

- а) реальні інвестиції;
- б) виробничі інвестиції;
- в) капітальні вкладення;
- г) правильні відповіді «а» і «в»;
- г) усі відповіді правильні.

7. Фінансовими називають інвестиції:

- а) які фінансуються за рахунок фінансових коштів підприємства;
- б) які використовуються для придбання акцій, облігацій та інших цінних паперів;
- в) направлені на вдосконалення активної частини основних фондів;
- г) вкладені у нематеріальні активи підприємства.

8. Реальні інвестиції – це:

- а) грошові кошти, які спрямовані на просте та розширене відтворення основних фондів та об'єктів соціальної інфраструктури;
- б) витрати матеріальних, трудових та грошових ресурсів, які спрямовані на відтворення основних фондів та їх приріст;
- в) приріст основних фондів;
- г) витрати матеріальних ресурсів, які спрямовані на відтворення основних фондів та об'єктів соціальної інфраструктури.

9. Відтворювальна структура капітальних вкладень характеризує:

- а) розподіл капіталовкладень за галузями та видами виробництва;
- б) співвідношення довгострокових витрат на просте та розширене відтворення основних фондів;
- в) співвідношення між основними складовими частинами капітальних вкладень.

10. До складу капітальних вкладень не входять витрати на:

- а) будівельно-монтажні роботи;
- б) придбання усіх видів обладнання;
- в) проектно-пошукову діяльність;
- г) придбання товарів та сировини;
- д) усі перераховані елементи входять до складу капітальних вкладень.

11. Обчислення необхідного обсягу капіталовкладень залежить від:

- а) виду інвестицій;
- б) структури капітальних вкладень;
- в) економічної ситуації на ринку.

12. До узагальнюючих показників економічної ефективності капіталовкладень не відноситься:

- а) період окупності;
- б) питомі капіталовкладення;
- в) капіталомісткість;
- г) тривалість інвестиційного циклу.

13. Період окупності інвестицій характеризує:

- а) ступінь покриття поточних зобов'язань за рахунок поточних активів;
- б) рівень дохідності інвестицій;
- в) термін, за який інвестиції повністю окупаються;
- г) правильні відповіді «а», «в»;
- д) усі відповіді неправильні.

14. Дисконтна ставка, за якою майбутня вартість грошового потоку має бути приведена до теперішньої вартості інвестованих коштів, називається:

- а) внутрішньою нормою дохідності;
- б) дисконтною ставкою проекту;
- в) середньою депозитною ставкою;
- г) нормою дохідності інвестицій з урахуванням рівня інфляції та ризику.

15. Найкращим з економічної точки зору є інвестиційний проект із:

- а) найменшими зведеними витратами;
- б) найбільшими зведеними витратами;
- в) однаковими зведеними витратами;
- г) усе залежить від особливостей конкретного підприємства.

16. Розмір грошового потоку за реальними інвестиціями визначається як:

- а) сума валового прибутку та амортизаційних відрахувань від вартості матеріальних активів підприємства;
- б) різниця між теперішньою вартістю грошових потоків і розміром прибутку, який виплачується інвестору;
- в) розмір доходу, який планує одержати інвестор;
- г) сума чистого прибутку та амортизаційних відрахувань;
- д) всі відповіді неправильні.

17. Реальна вартість проекту капітальних вкладень з урахуванням результатів від продажу діючого устаткування та податків має назву:

- а) початкові інвестиції;
- б) грошовий потік;

- в) зведені витрати;
- г) питомі капітальні вкладення.

18. Чистий приведений дохід визначається як:

- а) сума інвестованих коштів і приведенного до майбутньої вартості грошового потоку;
- б) різниця між сумою інвестованих коштів та приведеним до теперішньої вартості грошовим потоком;
- в) різниця між приведеним до теперішньої вартості грошовим потоком і сумою інвестованих коштів;
- г) різниця між отриманим доходом і сумою інвестованих коштів.

19. Інвестиційний проект є економічно ефективним, якщо індекс доходності інвестицій:

- а) дорівнює 0;
- б) більше 0, але менше 1;
- в) дорівнює 1;
- г) більше 1.

Тема 11 ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА

1. Сукупність постійних працівників, що мають необхідну професійну підготовку та певний досвід практичної діяльності – це:

- а) трудовий колектив;
- б) персонал підприємства;
- в) кадри підприємства;
- г) трудовий потенціал.

2. З метою характеристики соціальних та моральних потреб працівників підприємства, їх особливих цілей та економічних інтересів використовують термін:

- а) трудові ресурси;
- б) трудовий колектив;
- в) кадри підприємства;
- г) трудовий потенціал.

3. За характером участі в господарській діяльності підприємства персонал підрозділяється на:

- а) виробничий і невиробничий;
- б) робітників, службовців, спеціалістів, керівників;
- в) висококваліфікований, кваліфікований, малокваліфікований, некваліфікований;
- г) усі відповіді правильні.

4. Які із зазначених категорій працівників не відносяться до виробничого персоналу:

- а) працівники дитячого саду та бази відпочинку;
- б) робітники інструментального цеху;
- в) робітники транспортного цеху;
- г) працівники складу заводу.

5. До категорії «службовець» відносяться працівники, що:

- а) займаються інженерно-технічними, економічними й іншими роботами;
- б) зайняті безпосередньо в процесі виробництва та надання матеріальних благ;
- в) здійснюють підготовку й оформлення документації, облік і контроль, господарське обслуговування;
- г) обіймають посади керівників структурних підрозділів підприємства.

6. Кваліфікація – це:

- а) вид трудової діяльності, здійснення якої потребує відповідних спеціальних знань;
- б) вид трудової діяльності, здійснення якої потребує практичних навичок;
- в) більш вузький різновид трудової діяльності в межах професії;
- г) сукупність спеціальних знань і практичних навичок, що визначають ступінь підготовленості працівника до виконання професійних функцій обумовленої складності.

7. Вид трудової діяльності, здійснення якої вимагає відповідної підготовки, називається:

- а) професією;
- б) спеціальністю;
- в) кваліфікацією;
- г) категорією.

8. Чим відрізняється професія від спеціальності?

- а) те саме;
- б) спеціальність фіксує одну зі сторін професії;
- в) професія фіксує одну зі сторін спеціальності.

9. Співвідношення кількості прийнятих працівників і середньооблікової їх чисельності характеризує коефіцієнт ... персоналу:

- а) плинності;
- б) прийому;
- в) вибуття;
- г) сталості.

10. Продуктивність праці характеризується:

- а) обсягом випущеної продукції;
- б) обсягом випущеної за одиницю часу продукції у розрахунку на одного працюючого;
- в) кількістю продукції, що має бути виготовлена за одиницю часу;
- г) жодної правильної відповіді.

11. Якими показниками визначається продуктивність праці?

- а) виробітком і нормою часу;
- б) виробітком і трудомісткістю;
- в) трудомісткістю і фондоозброєністю праці;
- г) нормою чисельності і нормою часу;
- д) прибутком і рентабельністю.

12. Яке з понять характеризує виробіток:

- а) кількість продукції, вироблена в середньому на одному верстаті;
- б) вартість виробленої продукції, що приходить на одного середньооб-

- лікового працівника промислово-виробничого персоналу (робітника);
- в) час на виробництво запланованого обсягу продукції;
- г) номенклатура продукції, що випускається.

13. Трудомісткість виробництва – це:

- а) затрати робочого часу на одиницю продукції;
- б) обернений показник виробітку;
- в) чисельність працівників, що приходиться на одиницю продукції;
- г) усе перелічене є правильним.

14. Планова трудомісткість окремого процесу:

- а) дорівнює сумі витрат робочого часу окремого робітника чи бригади на виготовлення одиниці продукції або виконання комплексу;
- б) визначається на основі показників нормативної трудомісткості;
- в) показує фактичні витрати робочого часу;
- г) правильні відповіді «б» і «в».

15. Методами виміру продуктивності праці, які використовуються на підприємствах, є:

- а) натуральний, вартісний, трудовий;
- б) продуктивний, непродуктивний;
- в) грошовий, виробничий, товарний;
- г) основний, допоміжний.

16. Який з показників є вартісним показником продуктивності праці:

- а) кількість зробленої продукції, що приходиться на одного допоміжного робітника;
- б) витрати часу на виробництво одиниці продукції;
- в) вартість зробленої продукції, що приходиться на одного середньооблікового працівника промислово-виробничого персоналу;
- г) вартість матеріалів, що приходиться на одного робітника.

17. Який з показників є трудовим показником продуктивності праці:

- а) верстатозмінність;
- б) трудомісткість;
- в) матеріаломісткість;
- г) фондомісткість.

18. Якщо виробіток на одного працівника підприємства підвищиться, то трудомісткість:

- а) теж підвищиться;
- б) знизиться;
- в) залишиться незмінною;
- г) усе залежить від особливостей конкретного підприємства.

19. Якщо випуск продукції збільшиться, а кількість працівників підприємства залишається незмінною, то продуктивність праці:

- а) зростає;
- б) знижується;
- в) залишається без змін;
- г) між наведеними показниками не існує прямого зв'язку.

20. Рівень розвитку та ступінь використання засобів виробництва відно-

ситься до ... факторів підвищення продуктивності праці:

- а) техніко-технологічних;
- б) організаційних;
- в) соціально-економічних.

21. До внутрішньовиробничих резервів підвищення продуктивності праці не можна віднести:

- а) раціональне розміщення виробництва;
- б) ефективне використання знарядь праці;
- в) зниження витрат праці на виробництво одиниці продукції;
- г) жодної правильної відповіді.

22. Праця робітників вважається більш ефективною, якщо її затрати забезпечують:

- а) найменший результат господарської діяльності;
- б) найбільший результат господарської діяльності;
- в) незмінний результат господарської діяльності;
- г) беззбитковість господарської діяльності.

23. Під час планування продуктивності праці на підприємстві використовуються такі методи планування праці:

- а) прямого і зворотного рахунку;
- б) пофакторний і багатфакторний;
- в) прямого рахунку і пофакторний;
- г) зворотного рахунку і пофакторний.

24. Нормування праці – це:

- а) забезпечення підприємства робочою силою та її правильний розподіл між робочими місцями;
- б) умови, в яких здійснюється процес праці;
- в) визначення максимально припустимого часу для виконання конкретної роботи або операції в умовах даного виробництва або мінімально припустимої кількості продукції, що виготовлюється в одиницю часу;
- г) система технічних, санітарно-гігієнічних і організаційних заходів із використання праці.

25. Який час не є елементом норми часу?

- а) час на простой у виробництві з вини працівника;
- б) час на обслуговування робочого місця;
- в) час на відпочинок і особисті потреби;
- г) допоміжний час.

26. Кількість продукції, яку повинен виробити робітник за одиницю часу – це:

- а) норма часу;
- б) норма виробітку;
- в) норма обслуговування;
- г) норма чисельності.

27. Оптимальну кількість обладнання, закріплена за робітником, характеризує норма:

- а) часу;

- б) виробітку;
- в) обслуговування;
- г) чисельності.

28. Для визначення чисельності працівників, зайнятих на роботах, які нормуються, не треба знати:

- а) планову кількість виробів;
- б) годинну норму виробітку одного працівника;
- в) дійсний фонд робочого часу одного середньооблікового працівника;
- г) середній коефіцієнт виконання норм на підприємстві;
- д) сумарну трудомісткість виробничої програми.

29. Для визначення чисельності обслуговуючого персоналу, праця якого не нормується, не треба знати:

- а) загальну чисельність одиниць устаткування, що обслуговується;
- б) кількість змін роботи устаткування;
- в) дійсний фонд робочого часу одного середньооблікового працівника;
- г) коефіцієнт облікового складу;
- д) норму обслуговування на одного працівника;

30. Який з перерахованих методів не використовується під час планування чисельності промислово-виробничого персоналу підприємства:

- а) коригування базової чисельності;
- б) розрахунків на основі повної трудомісткості виготовлення продукції;
- в) підсумовування;
- г) розрахунків на основі норм оплати праці.

Тема 12 ОПЛАТА ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Відповідно до Закону України «Про оплату праці» заробітна плата – це:

- а) абсолютна сума коштів, отриманих працівником пропорційно до кількості і якості своєї праці;
- б) винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу;
- в) встановлений державою розмір оплати праці, нижче якого не може здійснюватися оплата за фактично виконану роботу;
- г) винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за трудові успіхи, винахідливість, особливі умови праці.

2. Яка саме функція заробітної плати забезпечує встановлення залежності рівня заробітної плати від кількості, якості і результатів праці:

- а) відтворювальна;
- б) стимулююча;
- в) регулююча;
- г) соціальна.

3. Сума коштів, отримана працівником за свою працю на підприємстві – це:

- а) номінальна заробітна плата;
- б) реальна заробітна плата;
- в) прибуток робітника.

4. Зміну в рівні реальної заробітної плати можна визначити, порівнюючи зміни в рівні номінальної заробітної плати зі змінами в:

- а) рівні цін на товари та послуги;
- б) нормі прибутку;
- в) ставках оподаткування;
- г) продуктивності праці.

5. До мінімальної заробітної плати не входять:

- а) доплати;
- б) надбавки;
- в) заохочувальні та компенсаційні виплати;
- г) правильні відповіді «а» і «в»;
- д) усе перелічене.

6. Основна заробітна плата – це:

- а) будь-який заробіток, що залежить від результатів праці працівника і визначається тарифними ставками, розцінками, посадовими окладами;
- б) встановлений державою розмір заробітної плати, нижче якого не може здійснюватись оплата за фактично виконану роботу;
- в) будь який заробіток, що за трудовим договором виплачується працівнику за виконану роботу та надані послуги;
- г) заробіток у вигляді винагород, інших заохочувальних і компенсаційних виплат.

7. Основна частина заробітної плати працівника не залежить від:

- а) результатів його праці;
- б) рівня його кваліфікації;
- в) складності робіт, що ним виконуються;
- г) результатів господарської діяльності підприємства, на якому він працює.

8. Додаткова заробітна плата не включає:

- а) тарифні ставки;
- б) доплати;
- в) надбавки;
- г) премії.

9. До сфери державного регулювання оплати праці згідно з чинним законодавством належить регулювання:

- а) мінімальної заробітної плати;
- б) оплати праці в організаціях, що фінансуються з бюджету;
- в) розмірів посадових окладів керівників державних підприємств;
- г) усі наведені відповіді правильні.

10. Тарифна система оплати праці працівників включає:

- а) тарифні ставки, тарифно-кваліфікаційний довідник;
- б) тарифні ставки, тарифні сітки, тарифно-кваліфікаційний довідник;
- в) тарифні ставки, тарифні сітки;
- г) тарифні ставки, посадові оклади;

д) тарифно-кваліфікаційний довідник, посадові оклади, преміальне положення.

11. У тарифно-кваліфікаційному довіднику відображено:

- а) вимоги до знань і вмінь робітників;
- б) тарифні коефіцієнти;
- в) тарифні ставки;
- г) форми та системи заробітної плати;
- д) норми часу та виробітку.

12. Тарифна сітка не визначає:

- а) розряд робітників;
- б) умови преміювання;
- в) тарифні коефіцієнти;
- г) годинні тарифні ставки.

13. Середній тарифний коефіцієнт визначається як величина:

- а) середньоарифметична;
- б) середньозважена;
- в) середньохронологічна.

14. Яка з основних форм заробітної плати є економічно найвигіднішою?

- а) відрядна;
- б) погодинна;
- в) відрядна чи погодинна залежно від умов виробництва.

15. Основний заробіток працівника у разі погодинної оплати праці визначається:

- а) відпрацьованим часом і тарифною ставкою;
- б) відпрацьованим часом і відрядною розцінкою;
- в) нормативною трудомісткістю роботи і тарифною ставкою;
- г) обсягом виконаної роботи і відрядною розцінкою;
- д) обсягом виконаної роботи і тарифною ставкою.

16. У разі відрядної оплати праці основний заробіток працівника визначається:

- а) обсягом виконаної роботи у натуральному вимірі і тарифною ставкою;
- б) нормативною трудомісткістю роботи і відрядною розцінкою за одиницю продукції;
- в) обсягом виконаної роботи у натуральному вимірі та відрядною розцінкою;
- г) фактичною трудомісткістю роботи і тарифною ставкою;
- д) фактичною трудомісткістю роботи і відрядною розцінкою.

17. Відрядна розцінка – це:

- а) показник збільшення розміру заробітної плати залежно від місця розташування підприємства;
- б) встановлений розмір добових виплат для відряджених робітників;
- в) середній тарифний коефіцієнт;
- г) розмір заробітної плати за одиницю продукції чи роботи.

18. Формою оплати праці, яку доцільно застосовувати в структурному підрозділі підприємства, де добре організоване нормування праці і є можливість для обліку виробітку, а також потрібно стимулювати зростання цього виробітку понад встановлених норм, є:

- а) пряма відрядна;
- б) відрядно-преміальна або відрядно-прогресивна;
- в) проста погодинна;
- г) погодинно-преміальна.

19. Оплата праці робітника в межах установлених норм за прямими відрядними розцінками, а виробіток понад норми - за підвищеними є характерною для системи оплати праці:

- а) прямої відрядної;
- б) відрядно-преміальної;
- в) погодинно-преміальної;
- г) відрядно-прогресивної;
- д) непрямой відрядної.

20. Для оплати праці допоміжних працівників і підсобників використовується система оплати праці:

- а) пряма відрядна;
- б) непрямая відрядна;
- в) акордна;
- г) бригадна.

21. Визначте, яке з наступних тверджень не є правильним:

- а) додержання оплати праці вище рівня мінімальної заробітної плати є обов'язковим тільки для підприємств приватної форми власності;
- б) різновидом відрядної форми оплати праці є акордна;
- в) нарахування премій не є обов'язковим для підприємств;
- г) заробітна плата складається з основної та додаткової частин, а також заохочувальних виплат.

22. Система оплати праці, яку слід використовувати підприємству для працівників, результат праці яких неможливо нормувати, але керівники прагнуть стимулювати якісне виконання ними своїх обов'язків, є:

- а) пряма відрядна;
- б) погодинна;
- в) погодинно-преміальна;
- г) відрядно-преміальна.

23. Встановлення розцінки відразу за весь обсяг робіт з встановленням терміну його виконання є характерним для системи оплати праці:

- а) непрямой відрядної;
- б) прямої погодинної;
- в) акордної;
- г) відрядно-прогресивної.

24. До погодинної форми оплати праці належать:

- а) акордна система;
- б) непрямая відрядна система;
- в) відрядно-преміальна система;
- г) жодна з наведених систем.

25. Заробітна плата між членами бригади, що працюють в однакових умовах, розподіляється за:

- а) кількістю відпрацьованого часу;
- б) обсягом випущеної продукції;
- в) кількістю відпрацьованих година-коефіцієнтів;
- г) розрядом робіт;
- д) коефіцієнтом виконання норм.

26. Заробітна плата між членами бригади, що працюють у різних умовах, розподіляється за:

- а) кількістю відпрацьованого часу;
- б) обсягом випущеної продукції;
- в) кількістю відпрацьованих година-коефіцієнтів;
- г) розрядом робіт;
- д) коефіцієнтом виконання норм.

27. Заробітна плата за безтарифної системи не залежить від:

- а) кваліфікаційного рівня робітника;
- б) розряду робітника;
- в) коефіцієнта трудової участі;
- г) фактично відпрацьованого часу.

28. Належить до систем участі у прибутках:

- а) система оцінки заслуг;
- б) система преміальних виплат;
- в) система колективного стимулювання;
- г) усі відповіді правильні.

29. Контрактна система оплати праці:

- а) використовується лише за умови погодинної оплати праці;
- б) використовується лише за умови відрядної оплати праці;
- в) не може використовуватися на підприємствах державної форми власності;
- г) не має жодних обмежень для використання.

30. До основних видів доплат до заробітної плати не належить:

- а) за високу професійну майстерність;
- б) за роботу у наднормативний час;
- в) за суміщення професій;
- г) за роботу у нічний час;
- д) бригадирам, які не звільнені від основної роботи, за керівництво бригадою.

31. Розмір преміальних доплат робітникам визначається у:

- а) відсотках від основної заробітної плати;
- б) відсотках від додаткової заробітної плати;
- в) відсотках від основної та додаткової заробітної плати;
- г) вигляді конкретної суми;
- д) правильні відповіді «а» і «г»;
- е) усі наведені відповіді правильні.

32. Для розрахунку планового фонду тарифної заробітної плати робітників-погодинників необхідно знати:

- а) годинні тарифні ставки I розряду, трудомісткість робіт та середні тарифні коефіцієнти;
- б) чисельність працюючих, годинну тарифну ставку I розряду, дійсний фонд

- робочого часу і середні тарифні коефіцієнти;
- в) розцінки і плановий випуск продукції;
- г) годинні тарифні ставки і відпрацьований час.

33. Для розрахунку планового фонду тарифної заробітної плати робітників-відрядників необхідно знати:

- а) годинні тарифні ставки I розряду, трудомісткість робіт та середні тарифні коефіцієнти;
- б) чисельність працюючих, годинну тарифну ставку I розряду, дійсний фонд робочого часу і середні тарифні коефіцієнти;
- в) розцінки і плановий випуск продукції;
- г) годинні тарифні ставки і відпрацьований час.

II. Приклади практичних завдань

Завдання 3

Визначити норматив оборотних коштів у незавершене виробництво товариства з обмеженою відповідальністю на підставі наведених наступних вихідних даних для розрахунків.

1. Річний обсяг виробленої продукції у розрахунковому році має скласти 12000 шт, а валові витрати на виробництво (собівартість) одиниці продукції – 345 грн.

2. Тривалість виробничого циклу становитиме 7 днів.

3. Поточні витрати розподіляться за днями виробничого циклу так: одноразові витрати (витрати першого дня виробничого циклу) – 65 %; рівномірно наростаючі витрати решти днів виробничого циклу – 35 % від загальної собівартості одного виробу. Під час розрахунків вважати, що у році 250 робочих днів.

Завдання 4

У звітному році приватним підприємством було реалізовано (продано на ринку) продукції на загальну суму 2500 тис. грн за наявності середньорічної суми оборотних коштів 900 тис. грн. У наступному році передбачається збільшити обсяг продажу продукції на 10 %. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів має збільшитися на 20 %.

Уточнити для наступного за звітним року потребу підприємства в оборотних коштах і можливе вивільнення цих коштів за рахунок планового прискорення їх оборотності.

Завдання 5

На підставі даних, наведених у таблиці 2, визначити: чистий приведений дохід, індекс дохідності, період окупності, внутрішню норму дохідності. Зробити висновки. Який проект із розроблених вважається ефективнішим?

Таблиця 2

Вихідні дані для розрахунків (тис. грн)

Показник	Альтернативні інвестиційні проекти		
	1	2	3
Теперішня вартість грошового потоку	10000	12000	13000
Обсяг інвестованих коштів	8000	11000	11000
Період реалізації інвестиційного проекту (роки)	3	4	4

Завдання 5

Трудомісткість виробничої програми на підприємствах А, Б, В і Г, що входять до складу виробничо-торговельного об'єднання, у звітному році за порівнюваними видами продукції становила відповідно 6500, 5200, 4500 і 3800 тис. нормо-год. У наступному за звітним році внаслідок здійснення низки технічних та організаційних заходів передбачається знизити трудомісткість виробничої програми відповідно на 450, 310, 240 і 220 тис. нормо-годин.

Розрахувати відсоток збільшення виробітку продукції (на одного робітника) внаслідок зниження її трудомісткості по кожному підприємству і виробничо-торговельному об'єднанню в цілому.

Завдання 6

На підставі вихідних показників, наведених у табл. 3, визначити абсолютний і відносний приріст виробництва продукції за рахунок підвищення продуктивності праці та збільшення чисельності персоналу по кожній дільниці і цеху в цілому.

Таблиця 3

Заплановані і фактичні показники обсягу продукції та чисельності персоналу виробничих підрозділів

Дільниця цеху	Обсяг товарної продукції, тис. грн		Чисельність персоналу, чол.	
	за планом	фактичний	за планом	фактичний
Перша	5420	5950	135	145
Друга	6100	6380	148	148

Завдання 7

Обчислити загальну суму заробітної плати допоміжного робітника, який обслуговує основних робітників-відрядників, за розглянутих далі умов праці.

Установлена норма обслуговування допоміжним робітником складає 10 робітників-відрядників. Норма виробітку кожного основного робітника-відрядника становить 6 виробів за одну зміну тривалістю 8 год. За розрахунковий місяць виготовлено 1500 одиниць продукції. Тарифна ставка допоміжного робітника дорівнює 10 грн за годину. Розмір премії за виконання виробничого завдання встановлено на рівні 25 % від тарифного заробітку.

Завдання 8

Обчислення річного фонду заробітної плати виробничого цеху підприємства.

У виробничому цеху підприємства протягом розрахункового року має працювати 20 робітників четвертого розряду. Тарифна ставка робітника четвертого розряду становить 12 грн. за годину. Річний фонд робочого часу одного робітника складає 1815 год. Коефіцієнт виконання виробничих норм у середньому очікується на рівні 1,2.

Обчислити річний фонд заробітної плати виробничого цеху підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗА МОДУЛЕМ 3

I. Тестові завдання одиничного вибору

Тема 13 ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНА БАЗА ТА ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

1. Компонентами техніко-технологічної бази підприємства є:

- а) знаряддя й засоби праці, технологічне оснащення робочих місць;
- б) засоби виробництва, технологія виготовлення продукції;
- в) машини, обладнання і транспортні засоби (виробнича техніка), технологія виготовлення продукції.

2. Основною складовою технічної компоненти техніко-технологічної бази підприємства є:

- а) виробнича система машин підприємства;
- б) парк технологічного обладнання;
- в) парк технологічного обладнання та енергетичного обладнання.

3. Виробнича потужність підприємства - це:

- а) максимальна потужність устаткування, під час використання якої підприємство досягає найбільшого прибутку;
- б) максимально можливий випуск продукції за одиницю часу в натуральному виразі за повного використання виробничого устаткування;
- в) максимальний випуск продукції на вузьких місцях.

4. До чинників, що визначають величину виробничої потужності підприємства, належать:

- а) величина виробничих площ;
- б) продуктивність устаткування;
- в) кількість «вузьких місць»;
- г) усі відповіді правильні.

5. Чинники, що впливають на використання виробничих потужностей підприємства:

- а) впливають на зміну величини, складу і структури засобів праці, що функціонують на підприємстві;
- б) не впливають на зміну величини, складу і структури засобів праці, що функціонують на підприємстві;
- в) характеризують рівень організації функціонування засобів праці у часі;
- г) відповіді «б» і «в» вірні.

6. До чинників, що визначають ступінь використання виробничої потужності підприємства, не належать:

- а) конкурентоспроможність продукції;
- б) організація ремонту на підприємстві;
- в) ступінь досконалості технологій;
- г) організація кооперації підприємства.

7. Під час визначення ступеня використання виробничої потужності

підприємства можна використовувати такі показники:

- а) коефіцієнт використання проектної потужності;
- б) коефіцієнт змінності роботи обладнання;
- в) коефіцієнт завантаження обладнання;
- г) випуск продукції в розрахунку на 1 грн вартості обладнання;
- д) усі відповіді правильні;
- е) відповіді «а», «б», «в» правильні.

8. Які напрями підвищення ефективності використання виробничих потужностей із наведених нижче застосовуються у виробничих підрозділах?

- а) Оптимізація виробничої програми для цехів (дільниць);
- б) Формування оптимального технологічного плану розподілу робіт;
- в) Визначення необхідної кількості устаткування на задану величину потужності;
- г) Усі відповіді правильні.

8. Масштабними для підприємства напрямами підвищення ефективності використання виробничих потужностей є:

- а) оптимізація виробничої програми підприємства;
- б) оптимізація капітальних вкладень на придбання устаткування;
- в) зміна структури устаткування без зміни його загальної кількості;
- г) відповіді «а» і «б» правильні;
- д) усі відповіді правильні.

Тема 14 ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

1. Виробництво являє собою процес, спрямований на створення продукції або надання послуг з метою:

- а) отримання прибутку;
- б) задоволення суспільних та особистих потреб;
- в) поєднання дій працівників, засобів праці та природних ресурсів, які необхідні для виготовлення продукції.

2. До факторів виробництва не відносять:

- а) засоби праці;
- б) предмети праці;
- в) капітал;
- г) трудові ресурси;
- д) продукцію.

3. Загальна структура підприємства визначається сукупністю:

- а) цехів, дільниць, допоміжних підрозділів, які безпосередньо або побічно беруть участь у виробництві продукції;
- б) виробничих та невиробничих підрозділів, управлінських підрозділів, розміром взаємозв'язку та співвідношення між ними;
- в) виробничих, управлінських та обслуговуючих підрозділів, їх зв'язками, які формуються на принципах підлеглості.

4. Виробнича структура підприємства визначається:

- а) сукупністю цехів, дільниць, обслуговуючих господарств та служб, які беруть

участь у виробничому процесі, та зв'язками між ними;

б) сукупністю виробничих та функціональних підрозділів, які побічно беруть участь у виробничому процесі;

в) економічними зв'язками, що виникають між виробничими підрозділами підприємства.

5. Сукупність підрозділів підприємства, які забезпечують задоволення соціально-побутових та культурних потреб робітників підприємства – це:

а) виробнича інфраструктура;

б) соціальна інфраструктура;

в) організаційна структура;

г) виробнича структура.

6. Комплекс цехів, господарств і служб підприємства, які забезпечують необхідні умови для функціонування підприємства, називають:

а) виробничою інфраструктурою підприємства;

б) соціальною інфраструктурою підприємства;

в) організаційною інфраструктурою підприємства.

7. До виробничих відносять підрозділи, в яких:

а) виготовляється та проходить випробування основна продукція;

б) виготовляються комплектуючі вироби, напівфабрикати;

в) виробляються різні види енергії для технологічних цілей;

г) усе перелічене вище;

д) правильні відповіді “а”, “в”.

8. Основною структурною виробничою одиницею є:

а) цех;

б) дільниця;

в) робоче місце.

9. Заготівельні виробничі цехи відносять до:

а) допоміжних;

б) обслуговуючих;

в) основних.

10. Не відноситься до типу виробничої структури підприємства:

а) предметна;

б) спеціалізована;

в) технологічна;

г) змішана.

11. Предметна структура забезпечує:

а) підвищення випуску продукції;

б) підвищення продуктивності праці;

в) збільшення тривалості виробничого циклу;

г) усе перелічене вище;

д) правильні відповіді ”а”, “б”.

12. Одним з недоліків технологічної структури є :

а) збільшення тривалості виробничого циклу;

б) ускладнення виробничих зв'язків цехів;

в) більш низький рівень завантаження обладнання;

г) зменшення обсягів перевезень у межах цеху.

13. Змішана структура характеризується наявністю основних цехів, які організовано за принципами:

- а) предметним і технологічним;
- б) технологічним і спеціалізованим;
- в) предметним і одиничним.

14. Під час побудови раціональної виробничої структури підприємства не враховують:

- а) розмір цехів підприємства;
- б) потужність кожного цеху підприємства;
- в) маршрути руху предметів праці;
- г) собівартість продукції;
- д) усі відповіді неправильні.

15. Не здійснює безпосереднього впливу на виробничу структуру підприємства:

- а) галузева специфіка підприємства;
- б) рівень вимог до якості продукції;
- в) тип виробництва;
- г) регіон розташування;
- д) характер виробничого процесу.

16. На виробничу структуру підприємства в найбільшому ступені впливає:

- а) склад та кількість виробничих основних фондів;
- б) галузева специфіка;
- в) кон'юнктура ринку.

17. Основні напрямки, які передбачає удосконалення виробничої структури підприємства – це:

- а) пошук та реалізація більш удосконаленого принципу побудови цехів;
- б) забезпечення пропорційності між усіма структурними підрозділами підприємства;
- в) досягнення конструкторсько-технологічної однорідності продукції;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) правильні відповіді “а”, “б”, “в”.

18. Сукупність взаємопов'язаних дій людей, засобів праці та сил природи, потрібних для виготовлення продукції, – це процес:

- а) технологічний;
- б) основний;
- в) виробничий;
- г) обслуговуючий.

19. Процес виготовлення продукції, яка використовується на самому підприємстві для забезпечення нормального перебігу основних процесів, називають процесом:

- а) технологічним;
- б) допоміжним;
- в) виробничим;

г) обслуговуючим.

20. Виробничий процес – це:

- а) сукупність взаємопов'язаних дій людей, засобів праці та сил природи, потрібних для виготовлення продукції;
- б) процес безпосереднього вироблення продукції основної продукції підприємства;
- в) сукупність дій щодо зміни та визначення стану предмета праці;
- г) процес виготовлення продукції, яка використовується на самому підприємстві для забезпечення нормального перебігу основних процесів.

21. Основними вважаються виробничі процеси, які:

- а) безпосередньо пов'язані з виготовленням продукції, яка визначає виробничий профіль підприємства;
- б) пов'язані з виготовленням продукції, яка займає найбільшу частку в обсязі виробництва;
- в) здійснюються на завершальному етапі виготовлення товарної продукції

22. До допоміжних процесів не відносять:

- а) транспортні роботи, що виконують у межах підприємства;
- б) виготовлення виробів, призначених для продажу;
- в) виготовлення виробів, призначених для власних потреб підприємства;
- г) правильні “а” і “б”;
- д) правильні “а” і “в”;
- ж) правильні “б” і “в”.

23. До обслуговуючих процесів не відносять:

- а) складські;
- б) транспортні;
- в) ремонтні.

24. Дискретні процеси – це виробничі процеси:

- а) які не потребують технологічної циклічності;
- б) яким притаманна циклічність, пов'язана з виготовленням виробів певної форми;
- в) які виконуються робітником за допомогою машин;
- г) які здійснюються машинами без участі робітника.

25. До принципів організації виробничого процесу не відносять принцип:

- а) спеціалізації;
- б) пропорційності;
- в) синхронізації;
- г) ритмічності;
- д) усі відповіді правильні.

26. Принципи ритмічності виробництва передбачає, що у рівні проміжки часу:

- а) виготовляється однакова кількість продукції;
- б) виготовляється рівномірно зростаюча кількість продукції;
- в) забезпечується рівномірне завантаження робочих місць;
- г) правильні “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні.

27. Предмети праці в процесі обробки мусять мати найкоротші маршрути на всіх стадіях виробничого процесу, без зустрічних та зворотних переміщень – це вимога принципу:

- а) паралельності;
- б) прямоточності;
- в) автоматичності.

28. Принцип спеціалізації виробничого процесу означає:

- а) одночасне виконання окремих операцій і процесів;
- б) безпосереднє здійснення суміжних технологічних операцій;
- в) обробку предметів праці без зустрічних і зворотних переміщень на всіх стадіях виробничого процесу;
- г) зменшення номенклатури продукції, яка виробляється на кожній ділянці підприємства;

29. Під типом організації виробництва розуміють комплексну характеристику:

- а) технології виробництва продукції, яка визначає виробничий профіль підприємства;
- б) особливостей організації та технічного рівня виробництва;
- в) форм організації виробництва;
- г) усі відповіді правильні.

30. До організаційних типів виробництва не відносять:

- а) одиничне;
- б) серійне;
- в) масове;
- г) поточне.

31. Зміст якого типу виробництва розкриває характеристика як "безперервного, з тривалим періодом виготовлення обмеженої номенклатури однорідної продукції":

- а) серійного;
- б) одиничного;
- в) масового.

32. Постійність виготовлення продукції за умов одиничного типу виробництва:

- а) не повторюється;
- б) періодично повторюється;
- в) постійно випускається.

33. У серійному типі виробництва використовується обладнання:

- а) універсальне;
- б) універсальне і спеціальне;
- в) переважно спеціальне.

34. Робочі місця серійного виробництва характеризуються виконанням:

- а) різноманітних операцій;
- б) однієї операції;
- в) операцій над обмеженою номенклатурою деталей;
- д) жодної правильної відповіді.

35. У масовому типі виробництва робочі місця розташовуються за принципом:

- а) предметним;
- б) технологічним і предметним;
- в) технологічним;
- г) поточним.

36. Розрізняють наступні методи організації виробництва:

- а) одиничне, серійне, масове;
- б) непотокове, потокове;
- в) одинично-технологічний, партійно-технологічний, предметно-груповий;
- г) однопредметний та багатопредметний.

37. Потокові лінії поділяють на лінії з робочим конвеєром і конвеєром зі зняттям предметів залежно від:

- а) способу переміщення;
- б) місця виконання операцій;
- в) способу дотримання ритму;
- г) ступеня безперервності процесу.

38. До ознак, які не характерні для потокового методу організації виробництва відносять:

- а) робочі місця розташовуються за ходом технологічного процесу;
- б) за групою робочих місць закріплюються обробка одного найменування конструктивно та технологічно подібних предметів;
- в) на робочих місцях обробляються різні за конструкцією і технологією вироблення предмети праці;
- г) технологічний процес має високу поопераційну диференціацію.

39. До ознак, що характеризують непотокове виробництво не відносять наступну ознаку:

- а) робочі місця розташовані однотипними технологічними групами;
- б) на кожному робочому місці виконується одна або декілька схожих операцій;
- в) здійснюється обробка різних за конструкцією та технології виготовлення предметів праці.

40. Концентрація виробництва полягає у зосередженні виробництва на великих підприємствах...:

- а) у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу засобів праці;
- б) однорідного виробництва, яке за своїм типом є масовим або багатосерійними;
- в) у межах кожної галузі.

41. Технологічна концентрація виробництва – це:

- а) збільшення продуктивності технологічних установок, агрегатів устаткування;
- б) укрупнення виробничих одиниць підприємства;
- в) процес збільшення розміру самостійних підприємств.

42. До основних показників рівня концентрації не відносять :

- а) річний обсяг виробництва продукції;
- б) споживання енергоресурсів за рік;
- в) середній розмір підприємства в галузі;

г) розмір універсальних підприємств.

43. Комбінування виробництва – це:

- а) виробничі зв'язки підприємства з сумісного виготовлення кінцевої продукції;
- б) технологічне поєднання взаємопов'язаних однорідних підприємств однієї або різних галузей у межах одного підприємства-комбінату;
- в) прямі виробничі зв'язки між підприємствами, які беруть участь у створенні продукції.

44. Процес одночасного розвитку багатьох технологічно не пов'язаних між собою видів виробництва, значного розширення номенклатури та асортименту вироблюваних підприємством виробів називається:

- а) спеціалізацією виробництва;
- б) концентрацією виробництва;
- в) диверсифікацією виробництва;
- г) комбінуванням виробництва.

45. Форма виробничих зв'язків між підприємствами, що спільно виробляють певний вид кінцевої продукції, називається:

- а) кооперуванням;
- б) комбінуванням;
- в) концентрацією;
- г) конверсією.

Тема 15 ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1. Виробнича програма підприємства – це:

- а) стратегічний план економічного розвитку підприємства;
- б) система планових завдань із виробництва й доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості та у встановлені строки згідно з договорами поставок;
- в) установа термінів виробництва окремих видів продукції;
- г) обчислення планового обсягу випуску продукції, що поставляється на зовнішній ринок;
- д) план ресурсного забезпечення підприємства.

2. Номенклатура продукції підприємства – це:

- а) перелік виробів за назвами, сортами, профілями у заданій кількості;
- б) перелік передбачених для виготовлення видів продукції;
- в) обсяг виробництва продукції у натуральних, вартісних і трудових показниках;
- г) співвідношення окремих виробів у їх загальному обсязі.

3. Асортимент продукції підприємства – це:

- а) склад і співвідношення виробів у загальному обсязі;
- б) перелік видів продукції, що виробляється;
- в) різновид виробів у межах номенклатури продукції;
- г) правильні відповіді “б” і “в”.

4. Для обчислення обсягу виробництва і реалізації продукції використо-

вуються показники:

- а) натуральні;
- б) трудові;
- в) вартісні;
- г) усі відповіді правильні.

5. Які показники виробничої програми характеризують виробничу спеціалізацію підприємства:

- а) натуральні;
- б) трудові;
- в) вартісні.

6. Умовно-натуральні показники виробничої програми підприємства використовуються під час випуску:

- а) верстатів;
- б) тканин;
- в) взуття;
- г) консервів.

7. До трудових вимірників виробничої програми підприємства не належать:

- а) норма-години;
- б) людино-години;
- в) станко-години;
- г) тонни.

8. До вартісних показників виробничої програми підприємства не належить:

- а) товарна продукція;
- б) валова продукція;
- в) номенклатура та асортимент;
- г) реалізована продукція;
- д) чиста та умовно-чиста продукція.

9. Для підприємства, що випускає вузький асортимент однорідної продукції найбільш прийнятними є такі показники виробничої програми:

- а) натуральні;
- б) трудові;
- в) вартісні.

10. Універсальними показниками виробничої програми в системі оцінки обсягів виробництва та реалізації продукції є:

- а) натуральні;
- б) умовно-натуральні;
- в) трудові;
- г) вартісні.

11. Товарна продукція не включає:

- а) готову для реалізації продукцію;
- б) роботи та послуги промислового характеру, виконані для інших підприємств;
- в) запчастини та напівфабрикати для реалізації на сторону;
- г) готову продукцію, напівфабрикати, що виготовлені для власних потреб.

12. Оцінка вартості товарної продукції проводиться за:

- а) оптовими цінами;
- б) співставними оптовими цінами;
- в) роздрібними цінами;
- г) оптовими чи роздрібними цінами залежно від ринкової ситуації;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;

13. Товарна продукція планується:

- а) без урахування вартості готової продукції, напівфабрикатів для власних потреб;
- б) з урахуванням вартості готової продукції, напівфабрикатів для власних потреб;
- в) усе залежить від особливостей конкретного підприємства.

14. Для розрахунку обсягу валової продукції не треба знати:

- а) обсяг товарної продукції;
- б) зміну залишків готової продукції на складі;
- в) зміну обсягів незавершеного виробництва;
- г) зміну обсягів випуску продукції внутрізаводського споживання (інструмент, оснащення, запчастини).

15. На підприємствах із незначною тривалістю виробничого циклу:

- а) показники товарної та валової продукції практично тотожні;
- б) валова продукція підприємства значно більше за товарну;
- в) товарна продукція підприємства значно більше за валову;
- г) між наведеними показниками не існує прямого зв'язку.

16. Валовий оборот підприємства характеризує обсяг валової продукції:

- а) для використання в межах підприємства;
- б) для використання поза межами підприємства;
- в) незалежно від того, де вона буде використана: чи в межах підприємства чи поза ними.

17. Внутрішньозаводський оборот – це:

- а) кількість продукції підприємства, яка використовується всередині нього для подальшої переробки;
- б) кількість продукції підприємства, що реалізована за межі підприємства;
- в) вартість готової продукції, що реалізована робітникам підприємства за внутрішніми цінами підприємства.

18. Зі зростанням внутрішньозаводського обороту обсяг валової продукції:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) між наведеними показниками не існує прямого зв'язку.

19. Чиста продукція – це:

- а) новостворена підприємством вартість;
- б) продукція, що виготовлена тільки з матеріалів і напівфабрикатів цього підприємства;
- в) продукція, що виготовлена без виробничої кооперації з іншими підприємствами;
- г) продукція, що виготовлена понад державне замовлення.

20. До складу чистої продукції не входить:

- а) вартість сировини;
- б) вартість матеріалів;
- в) вартість електроенергії;
- г) сума амортизаційних відрахувань;
- д) усі відповіді правильні.

21. Якщо темпи росту матеріальних витрат більші, ніж темпи росту товарної продукції, це свідчить про:

- а) зменшення обсягів чистої продукції;
- б) збільшення обсягів чистої продукції;
- в) між наведеними показниками не існує прямого зв'язку.

22. Додаткову вартість, створену на підприємстві, з урахуванням амортизаційних відрахувань відбиває показник:

- а) чистої продукції;
- б) нормативно-чистої продукції;
- в) умовно-чистої продукції;
- г) реалізованої продукції.

23. Обсяг нормативно-чистої продукції підприємства розраховується як:

- а) різниця між валовою продукцією і прямими матеріальними витратами;
- б) добуток нормативу чистої продукції на обсяг її випуску у натуральному вираженні за всією номенклатурою;
- в) сума заробітної плати усіх категорій працюючих та нормативного прибутку.

24. Норматив чистої продукції включає:

- а) валову продукцію за вирахуванням прямих матеріальних витрат;
- б) валову продукцію за вирахуванням заробітної плати, відрахувань до бюджету і нормативного прибутку;
- в) заробітну плату з відрахуваннями на соцстрах і нормативний прибуток;
- г) амортизаційні відрахування.

25. Реалізована продукція не включає:

- а) товарну продукцію;
- б) зміну обсягу незавершеного виробництва;
- в) зміну залишків готової продукції на складі;
- г) зміну обсягу відвантаженої неоплаченої продукції.

26. Зростання залишків готової продукції на складах підприємства в кінці місяця відносно початку місяця свідчить про:

- а) зменшення обсягів реалізації;
- б) збільшення обсягів реалізації;
- в) між наведеними показниками не існує прямого зв'язку.

27. Нормативна вартість обробки не включає:

- а) основну заробітну плату виробничих робітників;
- б) додаткову заробітну плату виробничих робітників;
- в) цехові витрати;
- г) загальнозаводські витрати;
- д) витрати на реалізацію.

28. На величину незавершеного виробництва впливає:

- а) тривалість виробничого циклу;
- б) коефіцієнт наростання затрат під час виготовлення одиниці продукції;
- в) обсяг виробництва продукції;
- г) усі відповіді правильні.

29. Коефіцієнт товарності вказує на:

- а) рівень продукції, що вироблена на даному підприємстві для подальшої реалізації в загальному обсязі продукції;
- б) рівень витрат підприємства щодо створення продукції;
- в) питому вагу продукції, що відповідає міжнародним стандартам, в загальному обсязі випуску продукції підприємства;
- г) відсоток оновлення продукції I сорту.

30. Коефіцієнт внутрішньовиробничого комбінування характеризує:

- а) кількість стадій виробничого процесу;
- б) співвідношення внутрішньозаводського обороту та валової продукції;
- в) питому вагу робітників підприємства, що працюють за сумісництвом;
- г) правильні відповіді “а” і “б”.

31. Не має необхідності в обґрунтуванні виробничої програми підприємства:

- а) обсягом капітальних вкладень;
- б) виробничою потужністю;
- в) вартістю основних виробничих фондів;
- г) матеріальними ресурсами;
- д) трудовими ресурсами.

32. Виробнича програма має:

- а) відповідати виробничій потужності;
- б) перевищувати виробничу потужність;
- в) бути меншою, ніж виробнича потужність.

Тема 16 ЯКІСТЬ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

1. Як економічна категорія якість продукції – це:

- а) властивість виробу виконувати свої функції за умов збереження експлуатаційних показників у встановлених межах протягом певного періоду;
- б) сукупність властивостей продукції, що зумовлюють ступінь її придатності задовольняти потреби людини відповідно до свого призначення;
- в) властивість виробу тривалий час зберігати свою працездатність;
- г) можливість швидко виявляти й усувати несправності у виробі.

2. Чи відрізняються поняття «якість» і «технічний рівень»?

- а) ні, ці поняття повністю ідентичні;
- б) друге поняття є більш вузьким, ніж перше;
- в) перше поняття є більш вузьким, ніж друге;
- г) між наведеними поняттями не має зв'язку.

3. Абсолютний рівень якості продукції:

- а) це рівень якості, за якого загальний розмір суспільних витрат на виробництво

і використання продукції є мінімальним;

б) визначається шляхом обчислення обраних для його виміру показників без їх порівняння з відповідними показниками аналогічних виробів;

в) визначається шляхом порівняння показників якості виготовленої продукції з показниками кращих аналогічних зразків виробів;

г) відображає пріоритетні напрямки та темпи розвитку науки й техніки.

4. Кількісна характеристика ступеня придатності того або іншого виду продукції для задоволення конкретного попиту на неї порівняно з відповідними базовими показниками за фіксованих умов споживання - це:

а) відновна вартість

б) споживча вартість;

в) корисність;

г) рівень якості.

5. Рівень якості, за якого загальний розмір суспільних витрат на виробництво і використання продукції за певних умов її споживання є мінімальним, називається:

а) абсолютним;

б) відносним;

в) перспективним;

г) оптимальним.

6. Показники, що оцінюють якість усієї сукупності продукції підприємства, називають:

а) одиничними;

б) комплексними;

в) узагальнюючими.

7. Яка група показників якості продукції характеризує пристосованість виробів до використання та область їх використання?

а) надійності і довговічності;

б) стандартизації та уніфікації;

в) технологічності;

г) призначення.

8. Продукцію поділяють на сорти, марки, класи відповідно до показників якості:

а) одиничних;

б) комплексних;

в) узагальнюючих.

9. Який показник не можна віднести до економічних показників якості продукції?

а) коефіцієнт патентної чистоти;

б) рівень експлуатаційних витрат;

в) прибуток з одиниці виробу;

г) ціна одиниці виробу.

10. Виразність та оригінальність форми виробу відноситься до показників:

а) технологічності;

- б) ергономічних;
- в) естетичних;
- г) стандартизації та уніфікації.

11. Які показники відображають гігієнічні, антропометричні та фізіологічні властивості товару?

- а) призначення;
- б) ергономічні;
- в) стандартизації та уніфікації;
- г) технологічності.

12. Не можна віднести до узагальнюючих показників:

- а) коефіцієнт оновлення асортименту;
- б) частку сертифікованої продукції;
- в) частку продукції, призначеної для експорту;
- г) можливий термін використання пристрою.

13. Під час визначення показників якості новостворених виробів використовується метод:

- а) вимірювальний;
- б) реєстраційний;
- в) органолептичний;
- г) розрахунковий.

14. Визначення якості продукції на основі вивчення думки споживачів про неї властиве методу:

- а) традиційному;
- б) експертному;
- в) соціальному;
- г) статистичному.

15. Метод визначення рівня якості продукції, який ґрунтується на аналізі сприймань органами чуття людей споживчих властивостей товару називається:

- а) вимірювальним;
- б) реєстраційним;
- в) органолептичним;
- г) розрахунковим.

16. До елементів механізму управління якістю належать:

- а) стандартизація та сертифікація виробів;
- б) внутрішні системи якості;
- в) державний нагляд за якістю;
- г) усе перелічене вище;
- д) внутрішньовиробничий технічний контроль;
- е) усі відповіді правильні.

17. Стандартизація продукції – це:

- а) перевірка і випробування продукції з метою вивчення її характеристик;
- б) визначення та застосування єдиних правил з метою упорядкування діяльності;
- в) перевірка продукції з ініціативи самих суб'єктів господарювання на відповідність вимогам, котрі не є обов'язковими (на договірних засадах);

г) порівняння її характеристики з товарами конкурентів щодо міри задоволення конкретних потреб і цін реалізації.

18. До складових елементів стандартизації належать:

- а) запровадження вимог до якості готової продукції, а також сировини, матеріалів, напівфабрикатів і комплектуючих виробів;
- б) розвиток уніфікації та агрегування продукції як важливої умови спеціалізації та автоматизації виробництва;
- в) формування єдиної системи показників якості продукції, методів її випробування та контролю;
- г) створення єдиних систем класифікації та кодування продукції, носіїв інформації, форм і методів організації виробництва;
- д) усе перелічене;
- є) усе перелічене крім «б».

19. Державні стандарти України не запроваджуються на:

- а) продукцію для населення;
- б) продукцію для народного господарства;
- в) організаційно-методичні та загальнотехнічні об'єкти;
- г) методи випробувань;
- д) відношення між постачальником та споживачем продукції.

20. Сертифікат продукції – це документ, який:

- а) засвідчує право власності на продукцію;
- б) дозволяє купувати продукцію;
- в) засвідчує рівень якості продукції;
- г) надається покупцеві під час продажу продукції;
- д) передбачає реалізацію на біржі через певний час за певною ціною.

21. До принципів формування системи якості на підприємстві належать:

- а) підготовка висококваліфікованих кадрів;
- б) безпосередня зацікавленість усього керівництва підприємства в розв'язанні проблем якості;
- в) управління якістю за участю всіх працівників підприємства;
- г) усі відповіді правильні.

22. До об'єктів державного нагляду за якістю продукції не належать:

- а) експортна продукція;
- б) імпортна продукція;
- в) продукти харчування;
- г) продукція виробничо-технічного призначення;
- д) жодної правильної відповіді.

23. Контроль якості, який здійснюється в спеціально обладнаних приміщеннях шляхом проведення випробувань, аналізів називається:

- а) активним;
- б) статистичним;
- в) стаціонарним;
- г) інспекційним;
- д) змінним.

24. Вид контролю якості, що здійснюється безпосередньо в ході техноло-

гічного процесу виготовлення виробу за допомогою спеціальних контрольних технічних пристроїв, вмонтованих у технологічне устаткування, називається:

- а) активним;
- б) автоматизованим;
- в) статистичним;
- г) інспекційним;
- д) летучім.

25. До технічних шляхів підвищення якості продукції не належить:

- а) удосконалення проектування;
- б) удосконалення техніко-технологічної бази підприємства;
- в) поліпшення стандартизації;
- г) активізація людського чинника.

26. До організаційних шляхів підвищення якості продукції не належить:

- а) запровадження сучасних форм організації виробництва;
- б) розширення прямих господарських зв'язків;
- в) система прогнозування і планування якості продукції;
- г) розвиток масового самоконтролю на всіх стадіях виготовлення продукції.

27. Визначте, яке з наступних тверджень не є правильним:

- а) підвищення якості продукції багатоспрямовано впливає на ефективність виробництва;
- б) підвищення якості продукції завжди приводить до зниження її собівартості;
- в) економічна ефективність поліпшення якості продукції характеризується розміром додатково отриманого прибутку від виробництва і реалізації продукції підвищеної якості;
- г) конкурентоспроможність підприємства безпосередньо пов'язана з рівнем якості продукції.

Тема 17 ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ТА СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

1. Собівартість продукції являє собою:

- а) усі види виплат підприємства постачальникам за ті ресурси, що були використані;
- б) грошові платежі постачальникам ресурсів: оплату сировини, палива, заробітну плату, амортизаційні відрахування;
- в) грошовий вираз витрат на виробництво та реалізацію продукції.

2. Витрати промислового підприємства поділяються на прямі та непрямі за:

- а) економічним характером витрат;
- б) ступенем їх однорідності;
- в) способом обчислення на одиницю продукції;
- г) реакцією витрат на зміну обсягу виробництва.

3. Витрати, загальна сума яких за певний час залежить від обсягу виготовленої продукції, називаються:

- а) змінними;
- б) постійними;

- в) прямими;
- г) непрямими.

4. Економічні витрати являють собою:

- а) грошові платежі постачальникам ресурсів: оплату сировини, палива, заробітну плату, амортизаційні відрахування;
- б) усі види виплат підприємства постачальникам за ті ресурси, що були використані;
- в) витрати, які мають неявний характер та відбивають використання у виробництві ресурсів, які належать власникам підприємства.

5. Змінні витрати – це:

- а) витрати, безпосередньо пов'язані з виробництвом певного різновиду продукції;
- б) витрати, загальна сума яких за певний час залежить від обсягу виготовленої продукції;
- в) витрати, які прямо обчислюються на одиницю продукції;
- г) витрати, загальна сума яких за певний час не залежить від обсягу виготовленої продукції.

6. До непрямих витрат не відноситься наступна стаття собівартості:

- а) витрати на утримання і експлуатацію устаткування;
- б) цехові витрати;
- в) загальнозаводські витрати;
- г) витрати на освоєння і підготовку виробництва;
- д) позавиробничі витрати.

7. До постійних витрат не відноситься наступна стаття собівартості:

- а) цехові витрати;
- б) загальнозаводські витрати;
- в) зворотні відходи;
- г) втрати від браку;
- д) позавиробничі витрати.

8. До прямих не відносяться витрати на:

- а) сировину і матеріали;
- б) зворотні відходи;
- в) заробітну плату основних виробничих робітників;
- г) експлуатацію та утримання устаткування;
- д) знос інструмента.

9. Показник граничних витрат використовується під час:

- а) аналізу доцільності зміни обсягу виробництва продукції;
- б) прогнозування величини витрат;
- в) обліку та аналізу витрат;
- г) планування величини витрат.

10. Витрати виробництва на підприємстві складаються із:

- а) заробітної плати, амортизаційних відрахувань, вартості матеріалів, накладних витрат;
- б) податків, заробітної плати, амортизаційних відрахувань, підприємницького прибутку;

в) відсотка за кредитом, заробітної плати, податку з прибутку, амортизаційних відрахувань;

г) витрат на відрядження і представницьких витрат, вартості матеріалів, податку з прибутку, прибуткового податку.

11. Метою групування витрат за калькуляційними статтями є:

а) визначення потреби в поточних витратах;

б) визначення собівартості одиниці виробу;

в) визначення структури собівартості виробленої продукції;

г) визначення пайової участі у витратах на виробництво одиниці продукції;

д) розробка плану зниження собівартості.

12. До собівартості промислової продукції відносяться:

а) поточні витрати на виробництво;

б) капітальні витрати;

в) виражені в грошовій формі витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції;

г) витрати на сировину, матеріали і заробітну плату працюючих;

д) витрати на устаткування.

13. Від обсягу виробництва не залежать:

а) сумарні (загальні) витрати;

б) валові витрати;

в) постійні витрати;

г) середні валові витрати;

д) правильної відповіді немає.

14. Класифікація витрат на виробництво за економічними елементами витрат є основою для:

а) розрахунку собівартості конкретного виду продукції;

б) упорядкування кошторису витрат на виробництво;

в) обчислення витрат на матеріали;

г) визначення витрат на заробітну плату;

д) встановлення ціни виробу.

15. Розподіл витрат на постійні та змінні здійснюється з метою:

а) прогнозування прибутку;

б) визначення для кожної конкретної ситуації обсягу реалізації, що забезпечує беззбиткову діяльність (критичний обсяг);

в) виділення цехової, виробничої та повної собівартості;

г) правильні відповіді "а" і "б";

д) усі відповіді правильні.

16. Виробнича собівартість продукції включає усі витрати:

а) одного виробничого підрозділу на виробництво продукції;

б) підприємства на виробництво продукції;

в) підприємства на виробництво продукції плюс витрати на їх реалізацію;

г) усі відповіді неправильні.

17. В угруповання витрат за статтями калькуляції не входять витрати на:

а) сировину та основні матеріали;

б) оплату праці;

- в) амортизацію основних виробничих фондів;
- г) паливо та енергію на технологічні цілі;
- д) допоміжні матеріали.

18. До групування витрат за економічними елементами не відносяться витрати на:

- а) паливо та енергію на технологічні цілі;
- б) основну заробітну плату виробничих робітників;
- в) амортизацію основних фондів;
- г) витрати на підготовку та освоєння виробництва;
- д) додаткову заробітну плату виробничих робітників.

19. До змінних витрат відносяться:

- а) заробітна плата управлінського персоналу;
- б) витрати з реалізації продукції;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) матеріальні витрати;
- д) адміністративні та управлінські витрати.

20. Якщо розглядати конкретний виріб як об'єкт калькулювання, то загальні витрати підприємства на нього:

- а) не нараховуються;
- б) нараховуються прямо;
- в) нараховуються та обчислюються за методом розподілу.

21. Собівартість валової продукції відрізняється від кошторису виробництва на величину:

- а) витрат, які не включаються у виробничу собівартість продукції;
- б) залишків витрат майбутніх періодів і майбутніх платежів;
- в) залишків незавершеного виробництва за собівартістю;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) усі відповіді правильні.

22. Яка стаття собівартості не включається в цехову собівартість:

- а) вартість сировини та основних матеріалів;
- б) загальнозаводські витрати;
- в) амортизація;
- г) цехові витрати;
- д) енергія усіх видів.

23. Калькулювання – це обчислення собівартості:

- а) валової продукції;
- б) окремих виробів;
- в) товарної продукції;
- г) реалізованої продукції.

24. На зниження собівартості продукції впливають наступні фактори:

- а) поліпшення використання природних ресурсів;
- б) підвищення технічного рівня виробництва;
- в) поліпшення структури виробленої продукції;
- г) зміна розміщення виробництва;
- д) усі перераховані фактори.

25. Зі збільшенням обсягу виробництва собівартість одиниці продукції:

- а) збільшується;
- б) знижується;
- в) залишається без змін.

25. Які витрати не включають до собівартості продукції, виробленої на промисловому підприємстві:

- а) вартість палива та енергії на виробництво продукції;
- б) вартість сировини та допоміжних матеріалів;
- в) витрати зі збуту продукції;
- г) витрати на утримання та експлуатацію обладнання.

26. Можливість альтернативного використання ресурсів підприємства пов'язана з категорією витрат:

- а) бухгалтерських;
- б) внутрішніх;
- в) зовнішніх;
- г) граничних.

27. До загальновиробничих витрат не відносять витрати на:

- а) охорону праці;
- б) відрядження;
- в) амортизаційні відрахування на відтворення машин та устаткування;
- г) управління, виробниче і господарське обслуговування в межах виробництва.

28. Собівартість товарної продукції можна визначити:

- а) синтетичним способом;
- б) пофакторним методом;
- в) як суму попередньо визначеної собівартості окремих виробів;
- г) усі відповіді правильні.

Тема 18 ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Облікова функція ціни:

- а) полягає у тому, що ціна виступає як засіб обліку та вимірювання витрат суспільної праці на виробництво окремих видів продукції (робіт, послуг);
- б) використовується для мотивації підвищення ефективності господарювання, забезпечення необхідної прибутковості для виробника, посередника, продавця продукції (робіт, послуг);
- в) забезпечує перерозподіл частини доходів первинних суб'єктів господарювання та населення;
- г) правильні "б" і "в".

2. Якщо на ринку існує надлишковий попит (дефіцит) на товар, то це є причиною того, що:

- а) ціна на товар перевищує рівноважну ціну;
- б) ціна на товар нижче за рівноважну ціну;
- в) товар є низькоякісним;
- г) обсяг пропозиції перевищує обсяг попиту.

3. Звичайно надлишок пропозиції:

- а) тисне на ціну в бік підвищення;
- б) тисне на ціну в бік зниження;
- в) не виявляє ніякого впливу на ціну;
- г) стимулює покупців купувати товар.

4. Рівноважна ціна – це:

- а) ціна вище за ту, яка створює надлишковий попит;
- б) ціна, при якій немає ні дефіциту, ні надлишку;
- в) усе перераховане вище справедливо;
- г) ціна, встановлена урядом.

5. Відповідно до законів попиту та пропозиції, збільшення попиту викликає:

- а) зниження як рівноважної ціни, так і рівноважної кількості;
- б) збільшення рівноважної ціни й зниження рівноважної кількості;
- в) збільшення рівноважної ціни й збільшення рівноважної кількості;
- г) зниження рівноважної ціни й збільшення рівноважної кількості.

6. Оптова ціна виробника включає:

- а) собівартість, прибуток;
- б) собівартість, прибуток, непрямі податки;
- в) собівартість, прибуток, непрямі податки, постачальницько-збутову націнку;
- г) собівартість, прибуток, непрямі податки, постачальницько-збутову націнку, торговельну надбавку.

7. За способом встановлення та фіксації ціни бувають:

- а) оптові, роздрібні, трансфертні;
- б) регульовані, фіксовані, вільні;
- в) експортні, імпорتنі;
- г) тверді, на певну дату, ковзні.

8. У чому головна відмінність понять “оптові” і “роздрібні” ціни?

- а) у наявності (відсутності) роздрібною торговельною організацією;
- б) у розмірі партії продажу товару;
- в) у категорії покупця, задля якого організований продаж (населення або підприємство);
- г) правильної відповіді не має.

9. Назвіть стадії життєвого циклу, що сприятимуть до зниження цін:

- а) спаду;
- б) впровадження на ринок;
- в) зрілості;
- г) товарного зросту;
- д) правильні “а” і “в”

10. Роль цінової політики в економічному розвитку підприємства обумовлена тим, що вона:

- а) дозволяє забезпечити зростання обсягу виробництва і реалізації;
- б) є головною складовою системи управління доходами;
- в) призводить до зменшення рівня витрат;
- г) підвищує продуктивність праці.

11. Максимальна ціна товару визначається:

- а) величиною попиту на товар;
- б) цінами конкурентів на аналогічний товар;
- в) найвищим рівнем сукупних витрат;
- г) монопольним статусом виробника.

12. Мінімальна ціна товару визначається:

- а) місткістю ринку товару;
- б) рівнем сукупних витрат підприємства;
- в) коефіцієнтом еластичності попиту;
- г) рівнем змінних витрат.

13. Метод розрахунку ціни на основі рівня поточних цін базується на:

- а) цінах конкурентів;
- б) визначенні торговельної надбавки на ціну закупівлі;
- в) сприйманні товарів покупцями;
- г) основі рівності граничного доходу і граничних витрат.

14. За яким методом ціноутворення ціна розглядається і встановлюється як функція цін на аналогічну продукцію конкурентів:

- а) «за рівнем попиту»;
- б) за методом «забезпечення фіксованого обсягу прибутку»;
- в) за преїскурантним методом;
- г) встановлення ціни в ході товарів, акту купівлі-продажу;
- д) «за рівнем поточних цін».

15. Ціна «зняття вершків» розрахована:

- а) на пересічного покупця;
- б) покупця з високими доходами;
- в) покупця з низькими доходами;
- г) покупця з будь-яким рівнем доходів.

II. Приклади практичних завдань

Завдання 9

Виробнича потужність штампувального цеху станом на 1 січня розрахункового року становитиме 950 тис. заготовок у рік. З 1 червня будуть введені в дію 15 машин потужністю по 20 тис. заготовок кожен, а з 1 серпня будуть виведені з експлуатації 4 агрегати потужністю 10 тис. заготовок кожен. Середньорічна виробнича потужність цього цеху за попередній рік становила 850 тис. заготовок. За розрахунковий рік має бути виготовлено 920 тис. заготовок.

Визначити:

- 1) середньорічну виробничу потужність штампувального цеху за розрахунковий рік;
- 2) приріст середньорічної потужності цеху в розрахунковому році порівняно з попереднім періодом;
- 3) вихідну потужність цеху на початок наступного за розрахунковим роком;
- 4) коефіцієнт використання виробничої потужності цеху в

розрахунковому році.

Завдання 10

Визначити економічну ефективність від спеціалізації продукції всередині підприємства та зміну рівня спеціалізації на підставі даних, наведених у табл. 7. Нормативний коефіцієнт ефективності капіталовкладень – 0,15.

Таблиця 4

Вихідні дані для розрахунків

Показник	Од. виміру	До спеціалізації	Після спеціалізації
Випуск за рік	шт.	30000	35000
Собівартість одиниці виробу	грн	45,0	38,0
Ціна одиниці виробу	грн	52	52
Питомі капітальні вкладення	грн.	105,0	130,0
Транспортні витрати з доставки одиниці продукції споживачу	грн.	6,0	9
Профільна продукція за рік	грн.	1000000	1500000

Завдання 11

Визначити обсяг реалізованої продукції у вартісному виразі виходячи з таких даних: річний випуск продукції у натуральних одиницях: виріб А – 1000 шт., виріб Б – 250 шт.; оптова ціна за виріб А – 150 грн, за виріб Б – 220 грн; залишки готової продукції на початок планового року – 1528 тис. грн; вартість річної продукції, відвантаженої споживачеві, але не оплаченої ним у базовому періоді – 800 тис. грн; залишки нереалізованої продукції на кінець року склали 700 тис. грн.

Завдання 12

Підприємство планує виробництво нової будівельної техніки з вищими показниками порівняно з технікою, що випускалася раніше. Упровадження у виробництво нової техніки потребує додаткових капітальних вкладень на суму 2500 тис. грн. Це дасть змогу щороку виробляти 200 одиниць техніки. Валові витрати на виробництво одної одиниці становлять 150 тис. грн, відпускна ціна – 180 тис. грн.

Обчислити річну економію від збільшення прибутку, термін окупності та коефіцієнт економічної ефективності капіталовкладень з впровадженням у виробництво преса вищої якості, якщо відомо, що собівартість базової моделі техніки – 142 тис. грн, ціна реалізації – 173 тис. грн.

Завдання 13

У звітному році порівняно з базисним витрати на сировину знизилися на 8% (у структурі собівартості базисного періоду вони становили 55 %) та змінився обсяг виробництва продукції. Інші складові питомих змінних витрат та загальні постійні витрати залишилися незмінними, але питомі сукупні

витрати зменшилися на 15000 грн.

Визначте, на скільки відсотків змінився випуск продукції, якщо, якщо в базисному періоді питомі сукупні витрати склали 170000 грн, а питомі змінні витрати – 85000 грн.

Завдання 15

На виготовлення продукції витрачають 25 кг сталі за ціною – 1200 грн за 1 т. Відходи складають 12%. Вони реалізуються по 150 грн за 1 т. Виріб обробляють у ливарному цеху. Основна зарплата 12,3 грн. Додаткова зарплата 10 % основної, відрахування на державне соціальне страхування 35,6 % від фонду оплати праці. Річна сума загальновиробничих витрат – 4 млн грн, загальногосподарських – 1800 тис. грн. Зарплата основних виробничих робочих за відрядними розцінками – 2 млн грн. Позавиробничі витрати – 2,8 % виробничої собівартості, прибуток – 15 % повної собівартості.

Визначити собівартість і оптову ціну одного виробу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗА МОДУЛЕМ 4

I. Тестові завдання одиничного вибору

Тема 19 ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1. Доходність підприємства є:

- а) одним з найголовніших показників, які відображають його фінансовий стан;
- б) показником, який визначає мету підприємницької діяльності;
- в) показником, який характеризує основний результат діяльності підприємства;
- г) правильні “б” і “в”;
- д) всі відповіді правильні.

2. Дохід підприємства – це виручка:

- а) отримана від реалізації матеріальних цінностей підприємства та послуг не виробничого характеру;
- б) підприємства від реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збору;
- в) від реалізації виготовленої підприємством продукції;
- г) усі відповіді правильні.

3. До доходів від позареалізаційних операцій підприємства відносяться доходи від:

- а) реалізації нематеріальних активів;
- б) пайової участі в діяльності спільних підприємств;
- в) реалізації наднормованих товарно-матеріальних цінностей;
- г) усі відповіді правильні.

4. Доход підприємства, що одержується від перебування грошей на депозитному рахунку, відноситься до доходів від:

- а) фінансової діяльності;
- б) торговельної діяльності;
- в) виробничої діяльності;
- г) посередницької діяльності.

5. Прибуток – це:

- а) виручка від підприємницької діяльності за вирахуванням матеріальних і прирівняних до них витрат;
- б) частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність;
- в) виручка від підприємницької діяльності;
- г) дохід підприємства.

6. Прибуток як основний результативний показник діяльності підприємства характеризує:

- а) винагороду за підприємницьку діяльність;
- б) розмір монопольного доходу;
- в) ефективність використання всього ресурсного потенціалу підприємства;

г) доход, що отримується за сприятливих умов функціонування.

7. Основною умовою одержання підприємством певної суми прибутку є:

- а) перевищення доходів над витратами;
- б) здійснення господарської діяльності в певному обсязі;
- в) задоволення попиту;
- г) усі відповіді неправильні.

8. Чистий прибуток підприємства відрізняється від прибутку від звичайної діяльності на величину:

- а) процентів за довгострокові кредити;
- б) податку на прибуток;
- в) алгебраїчної суми надзвичайного прибутку, надзвичайного збитку та податку на надзвичайний прибуток;
- г) витрат на виконання позареалізаційних операцій.

9. Прибуток від операційної діяльності – це:

- а) виручка від реалізації продукції;
- б) грошове вираження вартості товару;
- в) різниця між обсягом реалізованої продукції у вартісному виразі (без ПДВ та акцизу) та її повною собівартістю;
- г) чистий прибуток підприємства.

10. Прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства, не може бути використаним на:

- а) розвиток підприємства;
- б) стимулювання праці робітників підприємства;
- в) оплату поточних витрат підприємства;
- г) виплату дивідендів за цінними паперами.

11. З метою підвищення прибутковості підприємству необхідно (за умов конкуренції):

- а) підвищити обсяг виробництва продукції та зменшити її собівартість;
- б) підвищувати якість продукції та ціни на неї;
- в) застосовувати нові технології виробництва продукції;
- г) правильно “а” і “б”;
- д) правильно “а” і “в”;
- е) усі відповіді правильні.

12. Рентабельність – це:

- а) частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства;
- б) відносний показник ефективності діяльності підприємства;
- в) різниця між виручкою та прямими витратами;
- г) відношення валових витрат на виробництво до обсягу товарної продукції.

13. Рентабельність підприємства – це:

- а) одержуваний підприємством прибуток;
- б) відносна дохідність або прибутковість, що вимірюється у відсотках до витрат коштів або капіталу;
- в) відношення прибутку до середньої вартості основних фондів та оборотних коштів;

г) прибуток на 1 грн обсягу реалізованої продукції.

14. Рентабельність окремих видів продукції обчислюється як відношення:

- а) прибутку, що включається в ціну виробу, до ціни виробу;
- б) прибутку від реалізації до виручки від реалізації;
- в) балансового прибутку до середньої вартості майна підприємства;
- г) балансового прибутку до середньої вартості основних фондів підприємства.

15. Рентабельність продукції визначається як співвідношення:

- а) балансового прибутку до обсягу реалізації продукції;
- б) прибутку від реалізації продукції та виручки від реалізації (без ПДВ та акцизу);
- в) балансового прибутку та середньої вартості майна підприємства;
- г) балансового прибутку та середньої вартості основних фондів та оборотних коштів.

16. Рентабельність сукупних активів характеризує ефективність використання:

- а) оборотних коштів;
- б) основних фондів підприємства;
- в) всього наявного майна підприємства;
- г) активів підприємства, створених за рахунок власних коштів.

17. Рентабельність виробничих фондів підприємства визначається як відношення:

- а) загального прибутку підприємства до середньої величини активів підприємства;
- б) чистого прибутку до власного капіталу підприємства;
- в) загального прибутку підприємства до середньої вартості основних виробничих фондів та оборотних коштів;
- г) загального прибутку підприємства до величини сукупних активів.

18. Рентабельність власного капіталу – це відношення:

- а) балансового прибутку до власного капіталу;
- б) чистого прибутку до власного капіталу;
- в) валового прибутку до власного капіталу;
- г) прибутку (до сплати процентів за кредит) до власного капіталу.

Тема 20 ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

1. Ефективність – це:

- а) співвідношення результатів і сукупних витрат;
- б) співвідношення ефекту і витрат на його досягнення;
- в) досягнення високих результатів з найменшими витратами;
- г) усі відповіді правильні.

2. За ринкових умов господарювання ефективність виробництва визначається як відношення:

- а) результатів до ресурсів;
- б) результатів до витрат;

- в) результатів до ресурсів (витрат);
- г) прибутку до обсягу виробництва продукції.

3. За методом розрахунку виділяють ефективність виробництва:

- а) абсолютну, порівняльну;
- б) економічну, соціальну;
- в) на рівні підприємства, на рівні галузі, на рівні народного господарства;
- г) окремого підприємства в цілому, окремих видів ресурсів, окремого виду продукції.

4. За об'єктом оцінки виділяють ефективність виробництва:

- а) абсолютну, порівняльну;
- б) економічну, соціальну;
- в) на рівні підприємства, на рівні галузі, на рівні народного господарства;
- г) окремого підприємства в цілому, окремих видів ресурсів, окремого виду продукції.

5. "Ефективність виробництва" є синонімом:

- а) продуктивності системи;
- б) продуктивності комплексу;
- в) ефективності комплексу;
- г) усі відповіді неправильні.

6. Скорочення тривалості робочого тижня – є прикладом:

- а) економічного ефекту;
- б) екологічного ефекту;
- в) гуманітарного ефекту;
- г) соціального ефекту;
- д) усі відповіді неправильні.

7. Показником, що характеризує рівень поточних витрат на виробництво (собівартість виготовлення певних виробів), є...:

- а) показник ефективності застосовуваних ресурсів;
- б) показник ефективності споживаних ресурсів;
- в) показник частки приросту продукції за рахунок інтенсифікації виробництва;
- г) усі відповіді неправильні.

8. Відношення одержаного прибутку до обсягу використаних виробничих фондів є ...:

- а) показником загальної рентабельності виробництва;
- б) показником рентабельності активів;
- в) показником рентабельності оборотних фондів;
- г) іншим показником.

9. Ефективність виробничо-господарської діяльності характеризує ...:

- а) рівень прибутковості виробництва;
- б) показники фінансової стійкості;
- в) ступінь використання трудових ресурсів;
- г) рівень поточних витрат на виробництво;
- д) правильні відповіді а) і в);
- е) усі відповіді правильні.

10. Оптимальними вважаються витрати на виробництво та реалізацію

продукції, які забезпечують ....:

- а) беззбиткове виробництво продукції;
- б) отримання максимального прибутку;
- в) отримання граничного доходу;
- г) усі відповіді правильні.

11. Процес виробництва на підприємстві здійснюється при взаємодії таких чинників:

- а) засобів праці та персоналу;
- б) предметів праці, персоналу та засобів праці;
- в) продуктивної системи, засобів праці та робочої сили;
- г) усі відповіді правильні.

13. Родовою ознакою ефективності є необхідність досягнення мети виробничо-господарської діяльності підприємства ....:

- а) з найбільшим результатом;
- б) з найменшими витратами часу;
- в) з найменшими витратами суспільної праці;
- г) правильні відповіді а) і б)
- д) правильні відповіді б) і в).

14. Найкращих результатів підприємство може досягти за рахунок:

- а) оптимізації витрат на виробництво;
- б) мінімізації витрат на виробництво;
- в) максимізації прибутків;
- г) відповіді а) і б) правильні.

15. Для оцінки фінансової діяльності визначають:

- а) продуктивність та ефективність праці;
- б) характер комерційних угод та їх ефективність;
- в) виробничу потужність та ступінь її використання;
- г) рентабельність діяльності та використання капіталу.

16. Для оцінки комерційної діяльності необхідно оцінити:

- а) раціональність оргструктури;
- б) асортиментну політику;
- в) фінансовий стан та платоспроможність підприємства;
- г) стан матеріально-технічної бази.

17. Показником, що характеризує рівень поточних витрат на виробництво (собівартість виготовлення певних виробів), є:

- а) ефективність застосовуваних ресурсів;
- б) ефективність споживаних ресурсів;
- в) частка приросту продукції за рахунок інтенсифікації виробництва;
- г) усі відповіді неправильні.

18. Конкурентоспроможність – це:

- а) здатність впливати на ринкову ситуацію у власних цілях;
- б) здібність виробляти продукцію, що задовольняє вимогам ринку при відносно низьких витратах виробництва;
- в) здібність виробляти нову продукцію з найменшими витратами;
- г) усе перелічене є правильним.

19. Сутність методу різниць при оцінці конкурентоспроможності полягає у:

- а) визначенні переваг і недоліків підприємства за окремими показниками, що порівнюються (об'єктами оцінки);
- б) визначенні місця підприємств конкурентів за кожним об'єктом оцінки шляхом ранжування досягнутих значень показників;
- в) визначенні узагальнюючої кількісної оцінки становища підприємства в конкурентній боротьбі при наявності кількох конкурентів за матричним методом;
- г) наочному відображенню зон конкурентних переваг і недоліків підприємства.

20. Визначення узагальнюючої кількісної оцінки становища підприємства в конкурентній боротьбі при наявності кількох конкурентів за матричним методом є характерним для:

- а) методу різниць;
- б) методу еталону;
- в) методу балів;
- г) методу рангів.

Тема 21 ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1. Під плануванням діяльності підприємства розуміють:

- а) порівняння основних показників його розвитку у звітному і базовому періодах;
- б) розрахунок майбутньої величини прибутків;
- в) процес визначення цілей підприємства, а також засобів і шляхів їх досягнення;
- г) аналіз перспектив розвитку підприємства в порівнянні з іншими підприємствами тієї ж галузі.

2. До основних положень планування діяльності підприємства в умовах ринку не належить:

- а) самостійне здійснення всього комплексу планової роботи;
- б) доведення зверху основних показників діяльності;
- в) право самостійно розробляти виробничу програму;
- г) самостійність вибору розмірів матеріального стимулювання;
- д) ризик у підприємницькій діяльності.

3. До основних принципів планування не належить:

- а) цілеспрямованість процесу планування;
- б) системність і збалансованість;
- в) безперервність планування;
- г) оптимальність використання ресурсів;
- д) адекватність об'єкта та предмета планування;
- е) універсальність планування.

4. Принцип системності в плануванні передбачає:

- а) необхідну і достатню кількісну відповідність між взаємозалежними

розділами і показниками плану;

- б) охоплення всіх сфер діяльності підприємства та врахування всіх його тенденцій, змін та зворотних зв'язків;
- в) забезпечення безперервної планової перспективи;
- г) своєчасне коригування перспективних і поточних планів у разі зміни зовнішніх і внутрішніх умов господарювання;
- д) взаємоузгодженість довго-, середньо- і короткострокових планів.

5. Прогнозування – це:

- а) вірне обґрунтування та вибір мети і кінцевих результатів діяльності підприємства;
- б) передплановий аналіз можливих варіантів розвитку, дій у майбутньому, зовнішніх і внутрішніх чинників;
- в) процес визначення цілей, які підприємство передбачає досягти за певний період;
- г) процес визначення засобів, шляхів та умов досягнення поставлених цілей.

6. Розташуйте за порядком загальні етапи планування:

- а) прогноз майбутніх умов діяльності і визначення завдань;
- б) аналіз стратегічних проблем;
- в) вибір оптимального варіанта розвитку.

7. Залежно від тривалості планового періоду планування діяльності підприємства поділяється на:

- а) перспективне і поточне;
- б) стратегічне і тактичне;
- в) довго-, середньострокове і поточне;
- г) усі відповіді правильні.

8. Заключним розділом плану розвитку підприємства є:

- а) план розвитку науки і техніки;
- б) виробнича програма;
- в) фінансовий план;
- г) план підвищення економічної ефективності виробництва.

9. Планування, що на підприємстві охоплює довгострокове і середньострокове планування, називається:

- а) поточним;
- б) прогнозним;
- в) перспективним;
- г) усі відповіді правильні.

10. Стратегія є результатом планування:

- а) довгострокового;
- б) середньострокового;
- в) поточного.

11. Оперативно-календарне планування є різновидом:

- а) довгострокового планування;
- б) середньострокового планування;
- в) поточного планування;
- г) усе залежить від особливостей конкретного підприємства.

12. До методів планування не належить:

- а) ресурсний;
- б) цільовий;
- в) балансовий;
- г) матричний;
- д) соціальний.

13. Екстраполяційний метод планування заснований на:

- а) визначенні тривалості планового періоду і проміжних показників виходячи з поставленої мети;
- б) допущенні розвитку динаміки показників у майбутньому аналогічно минулим тенденціям;
- в) використанні під час встановлення планових показників середніх показників за попередні періоди;
- г) розрахунку впливу найбільш важливих чинників, що обумовлюють зміни планових показників.

14. Нормативний метод планування передбачає розрахунок планових показників на основі:

- а) прогресивних норм використання ресурсів з урахуванням зміни цих норм у плановому періоді;
- б) середніх норм використання ресурсів у плановому періоді;
- в) норм використання матеріальних ресурсів на одиницю продукції;
- г) середньогалузевих норм використання ресурсів.

15. Метод складання плану, що заснований на побудові моделей взаємозв'язків між виробничими підрозділами і показниками, має назву:

- а) ресурсний;
- б) цільовий;
- в) факторний;
- г) матричний;
- д) пробно-статистичний.

16. Процес систематичного визначення довгострокових цілей і напрямів діяльності підприємства – це:

- а) стратегічне управління;
- б) стратегічний аналіз;
- в) стратегічне планування;
- г) стратегія підприємства.

17. Укажіть послідовність процесу стратегічного планування:

- а) визначення стратегічних цілей;
- б) аналіз зовнішнього середовища;
- в) вибір генеральної стратегії підприємства;
- г) визначення місії підприємства;
- д) аналіз внутрішнього потенціалу підприємства.

18. Оберіть визначення, що найбільш повно і чітко відображає поняття «місія підприємства»:

- а) стратегічний курс підприємства;
- б) основна загальна мета – чітко визначена причина існування;

- в) продукт зовнішніх ринкових альтернатив та внутрішніх факторів;
- г) пристосування виробничого апарату підприємства до досить тривалого випуску певного набору товарів та послуг.

19. До обов'язкових вимог до стратегічних цілей підприємства не належить:

- а) конкретність;
- б) реальність;
- в) досяжність;
- г) взаємоузгодженість;
- д) кількісний вираз.

20. Генеральна комплексна програма дій, що визначає пріоритетні для підприємства проблеми, головні цілі і розподіл ресурсів для їхнього досягнення називається:

- а) місією підприємства;
- б) стратегією підприємства;
- в) стратегічним завданням;
- г) цільовою програмою.

21. За умов глибокої кризи діяльності підприємства обирають стратегію:

- а) зростання;
- б) стабілізації;
- в) виживання;
- г) комбіновану.

22. До стратегій інтенсивного розвитку не належить стратегія:

- а) глибокого проникнення на ринок;
- б) розширення меж ринку;
- в) вдосконалення товару;
- г) горизонтальної диверсифікації.

23. До стратегічних альтернатив стратегії сталості не належить:

- а) проникнення на нові ринки;
- б) зниження витрат виробництва;
- в) фінансова економія
- г) накопичення прибутку за рахунок нових джерел.

24. До стратегічних альтернатив стратегії виживання не належить:

- а) перебудова маркетингової діяльності;
- б) перебудова системи управління;
- в) перебудова фінансової системи;
- г) міжфірмове співробітництво.

25. До критеріїв визначення характеру стратегії зростання не належить:

- а) обсяг продажу;
- б) прибуток;
- в) швидкість зростання;
- г) фінансовий стан.

26. До методів портфельного аналізу та вибору стратегії належить метод:

- а) PIMS;
- б) «кривих освоєння»;

- в) життєвого циклу товару;
- г) «Мак-Кінсі».

27. Метод вибору генеральної стратегії, що базується на залежності розмірів витрат на виробництво від його обсягу і відображає вплив лише внутрішніх чинників, називається методом:

- а) БКГ;
- б) PIMS;
- в) «кривих освоєння»;
- г) «Мак-Кінсі».

28. До аспектів, що характеризують відмінності між стратегічним та тактичним плануванням, відносять:

- а) часовий аспект, відмінності за охопленням сфер впливу, сутнісно-змістовні відмінності;
- б) часовий аспект, відмінності за охопленням сфер впливу, відмінності у використанні;
- в) часовий аспект, відмінності за призначенням, сутнісно-змістовні відмінності;
- г) просторовий аспект, відмінності за охопленням сфер впливу, сутнісно-змістовні відмінності.

29. Для підприємства, що випускає обмежений асортимент продукції та за видами своєї діяльності прив'язане до певних географічних районів або сегментів ринку, найбільш доцільно застосовувати тактичне планування:

- а) за функціональними підрозділами підприємства;
- б) за видами продукції;
- в) за сегментами ринку;
- г) з урахуванням географічного розташування.

30. Для підприємства, що випускає різноманітний асортимент продукції, найбільш доцільно застосовувати тактичне планування:

- а) за функціональними підрозділами підприємства;
- б) за видами продукції;
- в) за сегментами ринку;
- г) з урахуванням географічного розташування.

Тема 22 ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

1. Яке з визначень не відноситься до характеристики інновацій:

- а) будь-яка ідея, що є новою за своїми якісними ознаками в порівнянні з існуючими формами;
- б) генерування, прийняття та впровадження нових ідей, процесів, продуктів і послуг;
- в) цільова зміна у функціонуванні підприємства як системи;
- г) винахід, новий порядок, новий метод.

2. Які зі змін не відносяться до характеристики інновацій:

- а) зміна форми виробу;
- б) зміна в організації виробництва;

в) зміна в матеріально-технічному забезпеченні.

3. Стимулюючим механізмом розвитку інновацій є:

- а) ринкова конкуренція;
- б) пошук вирішення проблем, що виникають під час діяльності фірми;
- в) підтримка і підвищення престижу фірми;
- г) усі відповіді вірні.

4. З урахуванням сфери діяльності підприємства класифікація інновацій включає:

- а) продуктові;
- б) промислові;
- в) економічні;
- г) нові для підприємства.

5. Інновації системної структури підприємства - це:

- а) цільові зміни у виробничому, технологічному та управлінському процесі;
- б) зміни у виборі й використанні сировини, матеріалів, обладнання, інформації, робітників та інших ресурсів;
- в) цільові зміни у виробках, послугах, технологіях;
- г) правильної відповіді немає.

6. Зміни, направлені на використання методів цінової політики у взаємовідносинах з постачальниками, відносяться до:

- а) управлінських інновацій;
- б) інновацій, що заміщають;
- в) інновацій, що покращують;
- г) торговельних інновацій.

7. Класифікація інновацій дасть можливість:

- а) формувати ринковий механізм та організаційні форми управління підприємства;
- б) формувати науково-дослідні й конструкторські підрозділи підприємства;
- в) визначення перспективних нововведень, реалізація яких повинна сприяти подальшому прогресу та ефективності виробництва;
- г) всі відповіді вірні.

8. Суттю інноваційного процесу є:

- а) винахід новини;
- б) використання новини;
- в) створення, освоєння та розповсюдження нововведення;
- г) розповсюдження новини;
- д) все перераховане вірно.

9. Початковою стадією інноваційного процесу є:

- а) дослідження ринку;
- б) фундаментальні дослідження;
- в) виникнення ідеї;
- г) все перераховане вірно.

10. Інноваційна діяльність – це:

- а) пошук можливостей, що забезпечують практичне використання інтелектуального потенціалу;

- б) пошук можливостей, що забезпечують практичне використання науково-технічного результату;
- в) діяльність з доведення науково-технічних ідей, винаходів до результату придатного в практичному використанні;
- г) все перераховане вірно.

11. Інноваційна діяльність підприємства:

- а) не залежить від розмірів виробництва;
- б) зумовлена розмірами підприємства;
- в) залежить від ступеню ризику інноваційного рішення.

12. Який з перелічених факторів не належить до перешкоджаючих проведеному інноваційної діяльності у великих організаціях:

- а) узгодженість роботи всіх підрозділів;
- б) складність структури ієрархії;
- в) широкий розмах горизонтальних зв'язків;
- г) стимулювання інноваційних заходів;
- д) опір змінам.

13. Який з факторів не належить до тих, що сприяють здійсненню успішної інноваційної діяльності на підприємствах:

- а) концентрація висококваліфікованих кадрів;
- б) недостатня гнучкість управління;
- в) відповідальний підхід до розробки стратегії підприємства;
- г) забезпеченість ресурсами.

14. Найбільший вплив на ефективність інноваційної діяльності підприємства мають:

- а) управління та маркетингові нововведення;
- б) технологічні та інформаційні нововведення;
- в) технічні та організаційні нововведення.

15. Економічний ефект від реалізації інновацій враховує наступні фактори:

- а) корисність, новітність;
- б) всі види результатів та затрат, що зумовлені реалізацією інновацій;
- в) соціальні результати реалізації інновацій.

16. Який з перелічених показників не використовується для оцінки загальної економічної ефективності інновацій:

- а) індекс рентабельності інновацій;
- б) період окупності;
- в) мінімум приведених затрат;
- г) норма рентабельності.

17. Інтегральний ефект інновацій – це:

- а) величина різниць результатів та витрат за період з урахуванням дисконтування;
- б) норма дисконту, коли величина дисконтованих доходів стає рівною інноваційним укладанням;
- в) відношення приведених доходів до приведених затрат.

18. Індекс рентабельності інновацій являє собою:

- а) співвідношення позикових та власних коштів, витрачених на інноваційну діяльність;
- б) співвідношення приведених доходів до приведених витрат;
- в) норму прибутку на вкладений у підприємство власний капітал.

19. Інноваційний проект є економічно ефективним, якщо:

- а) індекс рентабельності менше, ніж одиниця;
- б) індекс рентабельності більше, ніж одиниця;
- в) індекс рентабельності дорівнює одиниці.

20. Інноваційний проект є економічно ефективним, якщо:

- а) період окупності проекту перевищує інвестиційний період;
- б) період окупності проекту не перевищує інвестиційний період;
- в) індекс рентабельності проекту не перевищує одиницю.

21. До відносних показників оцінки ефективності інноваційного проекту не відноситься:

- а) чистий дисконтований доход;
- б) внутрішня рентабельність проекту;
- в) індекс доходності проекту.

22. За видом узагальнюючого показника, який виступає як критерій економічної ефективності інноваційного проекту показники поділяються на:

- а) абсолютні, статистичні, динамічні;
- б) абсолютні, відносні, тимчасові;
- в) абсолютні, відносні, динамічні.

Тема 23 ОПТИМІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1. Оберіть найбільш повне визначення бізнес-процесу:

- а) послідовність робіт, співвіднесена з окремим видом виробничо-господарської діяльності підприємства та орієнтована на створення вартості, випуск продукції;
- б) система послідовних, цілеспрямованих і регламентованих видів діяльності, у якій через управлінський вплив і за допомогою ресурсів, входи процесу перетворюються на виходи, результати процесу, які становлять цінність для споживачів;
- в) будь-яка організована і стійка діяльність всередині організації, яка перетворює будь-які об'єкти за будь-якими правилами;
- г) основа, що пов'язує людей, капіталовкладення та інші елементи в єдине ціле і визначає ті переваги, які підприємство пропонує своїм конкурентам.

2. Сукупність бізнес-процесів, кінцевою метою яких є випуск продукції (товарів, послуг, документів) – це:

- а) організаційна система;
- б) бізнес-система;
- в) підприємство;
- г) система управління.

3. Бізнес-процес характеризується:

- а) технологією реалізації бізнес-процесу;

- б) засобами автоматизації, устаткуванням, що забезпечують реалізацію бізнес-процесів;
- в) усі відповіді правильні;
- г) не має правильної відповіді.

4. Показником оцінки ефективності бізнес-процесів не є:

- а) кількість споживачів продукції;
- б) вартість витрат виробництва продукції;
- в) норма прибутку в розрахунку на одну типову операцію;
- г) тривалість виконання типових операцій.

5. До типових бізнес-процесів організації відносять:

- а) бізнес-процеси з аналізу ринку та потреб споживачів;
- б) бізнес-процеси з продажу продуктів (послуг);
- в) бізнес-процеси з управління людськими ресурсами;
- г) бізнес-процеси з управління зовнішніми зв'язками;
- д) бізнес-процеси з управління покращеннями і змінами;
- е) усі відповіді правильні.

6. Бізнес-процеси з управління покращеннями і змінами містять:

- а) визначення слабких сторін в пропозиції товарів (послуг);
- б) удосконалення існуючого продукту (послуги);
- в) вимірювати показники діяльності підприємства;
- г) управляти зберіганням і пошуком інформації.

7. Бізнес-процеси з розробки продукту (послуги) містять:

- а) визначення слабких сторін в пропозиції товарів (послуг);
- б) удосконалення існуючого продукту (послуги);
- в) вимірювати показники діяльності підприємства;
- г) управляти зберіганням і пошуком інформації.

8. Управління запасами належить до бізнес-процесів з:

- а) управління фінансовими і матеріальними ресурсами;
- б) виробництва і забезпечення виробництва;
- в) обслуговування споживачів;
- г) розробки стратегії підприємства.

9. Моделювання та оптимізації бізнес-процесів підприємства має наступні переваги:

- а) скорочення витрат, тривалості та кількості помилок у кожному з проаналізованих процесів;
- б) покращення взаємодії між працівниками та підрозділами компанії;
- в) зростання інвестиційної привабливості компанії;
- г) усі відповіді правильні.

10. Етапами оптимізації бізнес-системи є:

- а) інформаційне та функціональне обстеження бізнес-системи;
- б) визначення місії, ієрархії цілей, розробка функціональних моделей існуючої бізнес-системи;
- в) оцінка ефективності пропонованих рішень;
- г) усі відповіді правильні.

Тема 24 ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

1. Економічна безпека підприємства – це:

- а) стан захищеності усіх систем підприємства під час здійснення господарської діяльності в певній ситуації;
- б) стан всіх ресурсів підприємства та підприємницьких здібностей, який забезпечує їх найбільш ефективне використання для стабільного функціонування підприємства;
- в) сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз та створення умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їх цілей та завдань;
- г) усі відповіді вірні.

2. Сутність економічної безпеки підприємства полягає у:

- а) забезпеченні стійкого розвитку;
- б) забезпеченні поступального економічного розвитку суспільства з метою виробництва необхідних благ та послуг;
- в) забезпеченні нормальної і стабільної діяльності підприємства, попередженні витоку інформації.

3. Економічна безпека підприємства містить такі складові:

- а) політико-правову;
- б) техніко-технологічну;
- в) фінансову;
- г) усі відповіді вірні.

4. Внутрішньою загрозою безпеці підприємства не є:

- а) низький рівень кадрового управління потенційними ризиками у контексті внутрішніх і зовнішніх загроз;
- б) порушення порядку використання технічних засобів;
- в) протиправна діяльність окремих осіб з метою заволодіння майном підприємства;
- г) протиправні дії персоналу підприємства, що загрожують його функціонуванню та розвитку.

5. Економічний ризик ...:

- а) пов'язаний із помилковим вибором місцезнаходження підприємства, порушення графіків поставок необхідної сировини, матеріалів та інших факторів, що знижують ефективність інвестиційного процесу;
- б) визначається зміною стадій економічного розвитку країни чи кон'юнктурних циклів розвитку інвестиційного ринку;
- в) пов'язаний зі змінами економічних факторів у ході здійснення господарської діяльності підприємства;
- г) пов'язаний із виникненням різноманітних адміністративно-господарчих обмежень діяльності підприємства.

6. Системний ризик ...:

- а) пов'язаний із помилковим вибором місцезнаходження підприємства,

порушення графіків поставок необхідної сировини, матеріалів та інших факторів, що знижують ефективність інвестиційного процесу;

б) визначається зміною стадій економічного розвитку країни чи кон'юнктурних циклів розвитку інвестиційного ринку;

в) пов'язаний зі змінами економічних факторів у ході здійснення господарської діяльності підприємства;

г) пов'язаний із виникненням різноманітних адміністративно-господарчих обмежень діяльності підприємства.

7. Ризик реального інвестування ...

а) пов'язаний із помилковим вибором місцезнаходження підприємства, порушення графіків поставок необхідної сировини, матеріалів та інших факторів, що знижують ефективність інвестиційного процесу;

б) визначається зміною стадій економічного розвитку країни чи кон'юнктурних циклів розвитку інвестиційного ринку;

в) пов'язаний зі змінами економічних факторів у ході здійснення господарської діяльності підприємства;

г) пов'язаний із виникненням різноманітних адміністративно-господарчих обмежень діяльності підприємства.

8. Оцінка політико-правової складової економічної безпеки передбачає:

а) аналіз фінансової звітності і результатів роботи підприємства;

б) аналіз товарних ринків за профілем продукції, що випускається підприємством;

в) аналіз загроз негативних впливів;

г) прогнозування тенденцій розвитку науково-технологічних процесів.

9. Оцінка фінансової економічної безпеки передбачає:

а) аналіз конкурентного стану підприємства на ринку;

б) аналіз ринку технологій виробництва продукції;

в) аналіз ринку цінних паперів підприємства;

г) відповіді а) і в) вірні.

10. Оцінка техніко-технологічної складової економічної безпеки передбачає:

а) аналіз конкурентного стану підприємства на ринку;

б) аналіз товарних ринків за профілем продукції, що випускається підприємством;

в) аналіз загроз негативних впливів;

г) прогнозування тенденцій розвитку науково-технологічних процесів.

Тема 25 ТРАНСФОРМАЦІЯ І РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ

1. Реструктуризація підприємства визначається як:

а) комплексні зміни із антикризовими заходами;

б) здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, що сприятимуть його фінансовому оздоровленню, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та

задоволенню вимог кредиторів;

в) створення на базі підприємства кількох менших економічних одиниць;

г) кардинальні зміни організаційно-правової структури суб'єкта господарювання.

2. Термін «трансформація»:

а) тотожній терміну «реструктуризація»;

б) є вищим проявом реструктуризації;

в) є вузьким проявом реструктуризації;

г) не має правильної відповіді.

3. Революційна модель трансформація характеризується змінами:

а) в межах організаційного розвитку підприємства;

б) в межах реінжинірингу господарської діяльності.

4. Метою реструктуризації є:

а) сприяння у виживанні та забезпеченні повноцінного функціонування суб'єкту господарювання;

б) відновлення конкурентоспроможності та платоспроможності підприємства;

в) створення повноцінного суб'єкта підприємницької діяльності, здатного ефективно функціонувати в умовах мінливого зовнішнього середовища та виробляти конкурентоспроможну продукцію, що відповідає вимогам ринку;

г) управління змінами.

5. Зовнішнім чинником реструктуризації є:

а) поява нових продуктів і конкурентів;

б) зниження витрат на обробку даних;

в) падіння обсягів продажу;

г) передові методи комунікації.

6. Внутрішнім чинником реструктуризації є::

а) зростання частки приватного сектора економіки;

б) підвищення мобільності робочої сили;

в) розвиток новітніх технологій;

г) високий рівень втрат.

7. За метою змін реструктуризація буває таких видів:

а) часткова, комплексна;

б) санаційна, адаптаційна, інноваційна, виперджаюча;

в) управлінська, технічна, економічна, фінансова, реструктуризація власності;

г) оперативна, стратегічна.

8. За об'єктом змін реструктуризація буває таких видів:

а) часткова, комплексна;

б) санаційна, адаптаційна, інноваційна, виперджаюча;

в) управлінська, технічна, економічна, фінансова, реструктуризація власності;

г) оперативна, стратегічна.

9. Спонукає до посилення диференціації цілей і використовується при відсутності кризи, але при появі загрозливих симптомів з метою їх подолання ... реструктуризація:

а) комплексна;

б) санаційна;

- в) адаптаційна;
- г) оперативна.

10. Управління змінами, яке може застосовуватися у різноманітних ситуаціях і набувати різних форм передбачає ... реструктуризація:

- а) комплексна;
- б) санаційна;
- в) управлінська;
- г) випереджувальна.

11. Забезпечує довгострокову конкурентоспроможність підприємства ... реструктуризація:

- а) комплексна;
- б) стратегічна;
- в) управлінська;
- г) інноваційна.

12. Для відновлення технічної та економічної дієздатності підприємством застосовується ... реструктуризація:

- а) часткова;
- б) санаційна;
- в) економічна;
- г) технічна.

13. Реструктуризація підприємства не може здійснюватися в такий спосіб:

- а) перепрофілювання;
  - б) виділення окремих структурних підрозділів для подальшої їх діяльності;
  - в) виділення окремих структурних підрозділів як нових юридичних осіб;
  - г) злиття підприємств;
  - д) ліквідація підприємства;
- д) усі відповіді правильні.

14. Якщо підприємство припиняє свою діяльність і передає усі права і обов'язки новому підприємству – це називається:

- а) перетворенням;
- б) рекомбінацією;
- в) злиттям;
- г) ліквідацією.

15. Якщо підприємства, що об'єднуються, не змінюють свій юридичний статус, їх права і обов'язки залишаються без змін, – це називається:

- а) приєднанням;
- б) об'єднанням;
- в) злиттям;
- г) створенням нової бізнес-одиниці.

II. Приклади практичних завдань

Завдання 16

Розмір валового доходу підприємства від реалізації продукції становить 1000 тис. грн. Виробнича собівартість реалізованої продукції – 550 тис. грн.

Доходи від надання приміщень в оренду – 15 тис. грн. Нараховані підприємству пені за порушення платіжної дисципліни – 0,5 тис. грн. Адміністративні витрати підприємства становлять 180 тис. грн. Витрати на збут – 10% від валового доходу. Доходи від участі в капіталі – 35 тис. грн. Середньорічна вартість ресурсів підприємства становить 2500 тис. грн, середньорічна величина власного капіталу підприємства – 520 тис. грн.

Обчислити:

1) валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування та чистий прибуток підприємства;

2) показники рентабельності ресурсів, власного капіталу та продукції підприємства.

Завдання 17

Встановити величину економічного ефекту від освоєння машинобудівним заводом виробництва нових видів автотранспорту, які він планує випускати протягом п'яти найближчих років.

Вихідні дані наведені в таблиці 5.

Таблиця 5

Вихідні дані для розрахунків

Показник	Значення
Річний обсяг випуску автотранспорту, шт.	1120
Собівартість транспортувача, грн	9240
Ціна машини, грн	10120
Ставка оподаткування, %	21
Сума інших зборів і платежів, % до прибутку	4

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА***Законодавча і нормативна база***

1. Господарський кодекс України. – К. : ВЕЛЕС, 2004. – 164 с.
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – ст. 440.
3. Про інвестиційну діяльність: Закон України // Там само. – 1992. – №10.
4. Про інноваційну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36.
5. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. // Урядовий кур'єр. - 1995. – 18 травня.
6. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради У, 2011, п 13-14, п. 15-16, п 17, ст.112.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16 червня 1999 р. // Урядовий кур'єр. – 1999. – 1 вересня.
8. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності (Наказ Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України від 22 травня 2002 р. № 145).

Основні підручники та навчальні посібники

9. Акулов, В. Б. Теория организации: учеб. пособие / Акулов В. Б. – Петрозаводск: ПетрГУ, 2009. – 296 с.
10. Брукинг, Э. Интеллектуальный капитал / Брукинг, Э. ; пер. с англ. под ред. Л. Н. Ковалик. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
11. Власова, Н. О. Економіка підприємства: навч. посіб. для самост. вивч. курсу / Власова Н. О., Гармаш В. В., Шинкар С. М., Смірнова П. В. – Харків : ХДУХТ, 2007. – 257 с.
12. Власова, Н. О. Економіка підприємства: навч. посіб. у структур.-логіч. схемах / [Власова Н. О. та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2008. – 279 с.
13. Володькіна, М. В. Економіка промислового підприємства: навч. посіб. / Володькіна М. В. – К. : ЦНЛ, 2004. – 196 с.
14. Гетьман, О. О. Економіка підприємства: навч. посіб. / Гетьман О. О., Шаповал В. М. – К. : ЦНЛ, 2006. – 487 с.
15. Економіка підприємства: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / [Г.О. Швиданенко, С.Ф. Покропивний та ін.]. – К. : КНЕУ, 2000. – 248 с.
16. Економіка підприємства: навч. посіб. / За ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2005. – 336 с.
17. Економіка підприємства: підруч. в 2-х т. / За ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
18. Економіка підприємства: підруч. / О.С. Іванілов. – К.: ЦУЛ, 2009. – 728 с.

19. Економічна безпека підприємства: підручник / [Ортинський В. Л. та ін.]. – К. : АЛЕРТА, 2011. – 704 с.
20. Зайцев, Н. Л. Экономика организации: учебник / Зайцев Н. Л. – М. : Экзамен, 2000. – 768 с.
21. Козырь, Ю. В. Особенности оценки бизнеса и реализации концепции VBM / Козырь Ю. В. – М. : Квинто-консалтинг, 2006. – 285 с.
22. Кондратюк, О. І. Економіка підприємства: навч.-метод. посібник / Кондратюк О. І., Пилипенко О. О. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2006. – 288 с.
23. Кулішов, В. В. Економіка підприємства: теорія і практика: навч. посіб. / Кулішов В. В. – К. : Вікар, 2001. – 216 с.
24. Макаровська, Т. Б. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Макаровська Т. Б., Бондар Н. М. – К. : МАУП, 2003. – 304 с.
25. Мескон, М. Х. Основы менеджмента / Мескон М. Х. ; [пер с англ. и ред. О. И. Медведь]. – М. : Вильямс, 2009. – 672 с.
26. Петрович, Й. М. Економіка підприємства: підруч. / [Петрович Й. М. та ін.]; за заг. ред. Й. М. Петровича. – Львів : Магнолія плюс, 2004. – 680 с.
27. Примак, Т. О. Економіка підприємства: навч. посіб. / Примак Т. О. – К. : Вікар, 2001. – 178 с.
28. Рейли Р. Оценка нематериальных активов / Рейли Р., Швайс Р. – М. : Квинто-консалтинг, 2005. – 792 с.
29. Сідун, В. А. Економіка підприємства: навч. посіб. / Сідун В. А. – Харків : ХДУХТ, 2003. – 263 с.
30. Сідун, В. А. Економіка підприємства: навч.-метод. посіб. для проведення практик. і семінар. занять з дисц. / Сідун В. А., Пономарьова Ю. В. – Харків : ХДУХТ, 2002. – 236 с.
31. Сідун, В. А. Економіка підприємства: навч. посіб. / Сідун В. А., Пономарьова Ю. В. – К. : ЦНЛ, 2003. – 436 с.
32. Томпсон, А. А. Стратегический менеджмент: Концепции и ситуации / Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж. ; [пер.с англ.]. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 411 с.
33. Титов, В. И. Экономика предприятия: учебник / Титов В. И. – М. : Эксмо, 2008. – 416 с.
34. Фатхутдинов, Р. А. Стратегический менеджмент: учебник / Фатхутдинов Р. А. – М. : Дело, 2001.
35. Фатхутдинов, Р. А. Управленческие решения: учебник / Фатхутдинов Р. А. ; 4-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА – М. – 2001.
36. Экономика предприятия: учеб. пособие / Под общ. ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника. – Сумы : Университетская книга, 2002. – 632 с.
37. Экономика предприятия: Тесты, задачи, ситуации: учеб. пособ. / Под ред. В. А. Швандра ; [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 268 с.

ГРОСУЛ Вікторія Анатоліївна
БЕЗГІНОВА Любов Іванівна

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Авторська редакція

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК №2319 від 19.10.2005 р.

Підп. до друку .05.2011 р. Формат 60x84^{1/16}. Папір офсет. Друк офсет.
Обл. – вид. арк. . Умов. друк. арк. . Тираж прим. Зам. №

Харківський державний університет харчування та торгівлі
61051 Харків – 51, вул. Клочківська, 333

ДОД ХДУХТ, 61051, Харків – 51, вул. Клочківська, 333.